27րդ ՏԱՐԻ Թիւ 7293 21 ԱՊՐԻԼ 1910 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 Mais 1910 27 année N. 7293

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԵՐ. ՍՐՄԱՔԵՇԽԱՆԼԵԱՆ
Գրութիւնք ետ չեն տրուիր
Բաժանորդագրութեան պայմանները տեսնել Դրդ. էջը
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ

10 ՓԱՐԱ
Արեւելք
ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ
10 PARAS

آرەولك
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته
صاحب امتیازی قرەكین بوياجيان
درعلیه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur Propriétaire
Karekin Boyadjian
Cons/ple Galata

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՈՐԲԵՐՈՒՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ» ԿԸ ՅԱՏԿԱՑՆԷ

1.— Ձեռքէ ծախուած իւրաքանչիւր «Արեւելք»ի վրայ մէկ փարա։— 2.— Վերաբացման բուլականերէն (14 դեկտ.) յետոյ գալիք բաժանորդագրութեանց իւրաքանչիւրէն 10 ղրշ.— 3.— Իւր 800 ոսկի բերքին ունեցող բաժանորդ. պահանջին 100ին 25ը, այսինքն 200 ոսկի.— 4. Հարսնիքի ծանուցմանց ու մահազդի վրայ 20 ական ղրշ — 5.— Թղթ. խորհուրդի, եկեղեցւոյ, պատարագի ծանուցմանց իւրաքանչիւրէն 5 ղրշ.

ԱԼՊԱՆԻԱ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ - ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ

Բ.(*)

Ինչպէս առաջին յօդուածով ըսինք, 1466 թուականէն, այսինքն Ֆաթիհ Սուլթանի ժամանակէն ի վեր է որ Ալպանիա անցած է օսմ. տիրապետութեան տակ. բայց ինչպէս հին Մակեդոնացւոց, Հռոմայեցւոց և Արեւելեան կայսերաց իշխանութեան ներքեւ գտնուած ատեններն միշտ պահած էին կէս ինքնօրէն կամ ներքին ինքնավար վիճակ մը, նոյն կամ անոր մօտիկ կացութիւն մը ունեցած են նաեւ օսմանեան իշխանութեան ներքեւ, ըլլալով միեւնոյն ժամանակ անոր յոյժ հաւատարիմ և ընծայելով խիստ զօրեղ ու քաջ զինուորներ օսմ. բանակին, մանաւանդ այն դարերուն մէջ, երբ անիկա ընդհանրապէս յարձակողական պատերազմներ կ'ընէր և աշխարհակալութեան շրջանին մէջ էր։ Ալպանիացիներ կամ իրենց միւս անունով Առնաւուտները կորիզն էին օսմ. զինուորութեան անոր բոլոր արշաւանքներուն մէջ, ինչպէս եղած էին Մեծին Աղեքսանդրի և Պիւռոս Թագաւորի աշխարհակալութեանց ատեն։

Արեւելեան (Բիւզանդեան) կայսրութեան ձեռքը գտնուած ժամանակը՝ Ալպանիա յարձակում կրած է Իտալիոյ հարաւակողմը իշխող Նորմանտական տէրութենէն որ սովորաբար կը կոչուէր «Թագաւորութիւն երկուց Սիկիլիայց», և վենետիկի հանրապետութենէն՝ որ տանտէր էր Ադրիականի երկու եզերքներուն, Արշիպեղագոսի բազմաթիւ կղզիներուն ու Կիպրոս և Կրետէ կղզիներուն։ Յարձակում կրած է նաեւ Հունգարացիներէ։ Բոլոր այս յարձակումները սակայն ուրիշ արդիւնք չեն ունեցած, բայց եթէ քանի մը փոքր իշխանութեանց հաստատումը Ալպանիոյ ծովեզերքը առանց սակայն բոլոր երկիրը նուաճել կամ ներսերը թափանցել կարենալու, որով իրենց մեծագոյն զանգուածը միշտ կրցաւ անվկանդ պահել իր կէս անկախ կամ ինքնօրէն դիրքը, ինչպէս պահած էր նախապատմական շրջանի մը օրերէն ի վեր։

Օսմանցիք երբ առաջին անգամ Ալպանիա մտան 1435ին Սուլթան Մուրատ Բ.ի (1421—1451) օրով, վերյիշուած ձեւով երկիրը այլ և այլ մասի բաժնուած գտնելով շնորհիւ կրցան գրաւումներ ընել հոն, բայց հռչակաւոր Իսքէնտէր պէյը բոլոր ցեղերը ազգայնական ոգւով միացնելով յաջողեցաւ զիրենք դուրս քշել և ինչպէս նախորդ յօդուածով ըսինք, Սուլթան Մուրատ Բի և իր որդի ու յաջորդ Ֆաթիհ Մէհմէտ Բի (1451—1481) պէս ահեղազօր կայսերը դիմադրելով պահպանեց Ալպանիոյ անկախութիւնը մինչեւ իր մահը, 1466, որ ատեն միայն տիրել կրցաւ անոր Կ. Պոլսոյ յաղթական մեծ Սուլթանը։

Երբեք սակայն Պիւռոսի հայրենիքը (Ալպանիա) օսմ. տէրութեան չէ հպատակած այն ձեւով, ինչպէս օրինակի համար Հայաստան, փոքր Ասիա, Մարաստան, փինիկէ, Բաբելաստան եւայլն հպատակած են, այլ միշտ պահեր է իր զէնքը, իր կէս անկախ վիճակը, և զօրք ու տուրք տալու կամայականութիւնը։ Եւ ինչ որ ուշագրաւ է ամէնէն աւելի, սա է որ Մեծն Աղեքսանդրի, Պիւռոս Թագաւորի և Հռոմայեցւոց ատենէն մինչեւ հիմա Ալպանիա միշտ պահած է իր բնիկ, տեղացի ժողովուրդը, ոչ ինքը ուրիշ ժողովուրդներու մէջ ձուլուած է և ոչ ուրիշ ցեղեր իրեն հետ խառնուած են։ Նոյն Ալպանիացին կամ Առնաւուտը որ Մակեդոնացի մեծահռչակ աշխարհակալին հետ մինչեւ Ինդոս արշաւեց ու Բաբելոնի, Շօշի և Պերսեպոլիսի տիրեց, օսմանեան մեծայաղթ Սուլթաններուն հետ ալ մինչեւ Պուտա-Բեշթ ու Վիեննա վազեց։ Իսկ այսօր ալ երբ սխալ թելադրանքով՝ ոտքի ելած է սահմանադրական Թուրքիոյ դէմ դարձեալ միեւնոյն Ալպանիացին կամ Առնաւուտն է։

Կարծես թէ դարերու և ժամանակներու հոլովումները օրերու ու տարիներու անցման ազդեցութիւն միայն ըրած են այս ժողովուրդին վրայ որ անփոփոխ մնացած է իր ներքին կազմակերպութեան, իր վարք ու բարքին, իր սովորութիւններուն, իր գաղափարներուն ու կեանքի պայմաններուն մէջ աւելի քան չորս հազար տարիէ ի վեր։

Բայց դեռ աւելի զարմանալի երեւոյթ մը կ'ընծայէ ալպանիացին, կրօնական խտրութեան պատճառով ոչ բաժնուած է իրարմէ, և ոչ ալ ատելութեամբ վառուած իրարու դէմ ինչպէս են միւս ազգերը, ինչպէս Յոյները և Պուլկարները ու Սերպիացիները եւրոպական Թուրքիոյ մէջ, որոնց քրիստոնեայ և մահմետական մասերը անհաշտ թշնամի եղած են իրարու դարաւոր ժամանակներէ ի վեր։ Ընդհակառակն Ալպանիացիները մահմետական, կաթոլիկ և օրթոտոքս մասերու բաժնուած ըլլալով հանդերձ՝ թշնամի չեն իրարու, այլ միշտ համակամ գործած են իրենց բոլոր շարժումներուն մէջ։ Ազգայնական ու ցեղային ոգին շատ աւելի զօրաւոր և ազդեցիկ եղած է իրենց մէջ քան կրօնական՝ աշխարհային գործերու և քաղաքական խնդիրներու մէջ։ Նոյն երեւոյթը այսինքն ազգայնական անբաժանելի միութիւնը կը տեսնուի իրենց ներկայ ապստամբութեան մէջ ալ, վասն զի ապստամբները թէ մահմետական են, թէ քրիստոնեայ, բայց առանց կրօնական խտրութեան կը շարժին։ Այսպիսի երեւոյթ մը տեսնուած չէ բնաւ ոչ Կրետէի, ոչ Պոսնա-Հերսեքի և ոչ ուրիշ որ և է տեղ օսմ. երկիրներուն մէջ, որ և է ապստամբական շարժում պատահած ատեն։

Բայց Ալպանիացիները որ Թուրքերէն առնաւուտ կը կոչուին, ինքզինքնին և ոչ առաջին ոչ վերջին անունովը կը ճանչնան. այլ զիրենք կ'անուանեն սքիբեթար, որ լեռնային ըսել է։ Եւ իրաւունք ունին այդպէս կոչուելու, իրենց երկիրը ամբողջովին լեռնոտ ըլլալուն համար։ Եւ արդէն իրենց դարաւոր ազատութիւնը կամ կէս անկախութիւնը, ինչպէս և անխառն ու զուտ ազգութիւնը իրենց երկրին լեռնային հանգամանքին է որ կը պարտին։ Փոխադարձաբար այդ հանգամանքն է որ կազմեր է իրենց մէջ իրենց աննուաճ ու անդուսպ և խրոխտ նկարագիրը, միշտ զինուած ապրելու հարկը և ռազմասէր բնաւորութիւնը։ Եթէ ոչ, այս մէկուկէս միլիոն ժողովուրդը չպիտի համարձակէր այսքան դարեր ազատ պահել ինքզինքը օսմանեան միւս պարզ հպատակներու, Հայերու, Յոյներու, Ասորիներու ևն. վիճակակից ըլլալու բաղդէն։

Աւելորդ չըլլայ ուրեմն ըսել թէ Ալպանիա բառն արդէն լեռնաստան կը նշանակէ և այդ իմաստով աշխարհի վրայ կան ուրիշ Ալպանիաներ ալ, ինչպէս կովկասեան Ալպանիա այն է Տաղիստան, և բրիտանական Ալպանիա այն է Սկովտիոյ ամէնէն աւելի լեռնոտ մասը։ Հարկ չկայ ըսելու թէ Թուրքական Ալպանիա կը կոչուի այն Ալպանիան որ խնդրոյ նիւթ է այժմ և որ շրջապատուած է հիւսիսէն Գարատաղէն, արեւմուտքէն Ադրիական ծովէն, արեւելքէն Պուլկարիայէն և հարաւէն Յունաստանէն։ Այսչափ օտար սահմանագլուխներ ունենալն իրեն համար կը ստեղծէ քաղաքական այնքան փափուկ հանգամանք որքան իր լեռնային դիրքը տուած է իրեն անառիկ ու անմատոյց վիճակ մը։

Այդ երկու դրութիւններուն ապաւինելով է անշուշտ որ այժմ կը փորձէ ապստամբութեանց ամէնէն դատապարտելին, քանի որ ուղղուած է սահմանադրական կառավարութեան դէմ, մինչ ամէն օսմանցի տարրերուն պարտքն է անկեղծապէս փարիլ անոր շուրջը և զօրացնել զայն օրէնքի արդար և անխտրական կիրառութեան մէջ, Սահմանադրութեան ճշմարիտ սկզբունքներուն համաձայն։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

(*) Տես. և վերջ Արեւելքի կիրակի օրուան թիւին։

ԺԱՆ ՄՈՌԷԱՍ

Վերջերս մեռնող Ֆրանսացի մեծանուն բանաստեղծի մասին համբաւաւոր ռուսահայ վիպագիր եւ թատերգակ Շիրվանզադէ Պարիզէն հետեւեալը կը գրէ Թիֆլիսի «Հորիզոն»ին.

Ժան Մոռէաս։ Անկասկած իմ ընթերցողների ահագին մեծամասնութեանը այս անունը անծանօթ է։ Խոստովանում եմ, ես ինքս այն Պարիզ գալուց յետոյ եմ ճանաչել, այն էլ շատ հեռուից, շատ քիչ։

Այն ինչ Ժան Մոռէասը ֆրանսիական ժամանակակից բանաստեղծութեան առաջին վարպետներից մէկն է համարւում։ Մամուլի մի որոշ մասը պնդում է, թէ երբեւ այդ բանաստեղծութիւնը Պօլ Վեռլէնից յետոյ դրանից աւելի խոշոր կորուստ չի ունեցել։ Ասել է ոչ Սիւլլի Պրիւդօմ, ոչ Ֆրանսուա Կօպպէ և ոչ ուրիշ մի քանիսը, որ Վեռլէնից յետոյ են մեռել, չարժեն Մոռէասին։ Թո՛ղ այդպէս լինի։

Միջահասակ, ամրակազմ, սեւ թանձր բեղերով, մաքուր սափրած այտերով, դանդուր ալեխառն մազերով մի մարդ էր նա, յիսուն ու չորս տարեկան։ Նա քայլում էր ծանր, հանդարտ, գլուխը միշտ բարձր պահած։ Նա նայում էր սուր և դառն հայեացքով, մի աչքը կիսով չափ գոց, միւս աչքը մոնօկլի տակ լայն բացուած։ Ստէպ ստէպ նեարդային թափով ձեռը բարձրացնում էր և մատներով որսում էր չապկի թեւը, որ չարունակ ձգտում էր դէպի արմունկը։ Յետոյ սկսում էր ոլորել իր բեղերի ծայրերը, հպարտ նայելով իր կրծքին, ինչպէս պրուսական մի ինքնագոհ սպայ։ Բուռն բանաստեղծների գզգզուած միրուքին, երկար մազերին, խորախորհուրդ մազոտ դէմքին սովոր աչքը Մոռէասին կարող էր ընդունել մի զօրող կալուածատիրոջ կամ վաճառականի տեղ։ Այսպէս են ֆրանսիական բանաստեղծները, արտիստները, գիտնականները։ Նրանք երբեք չեն աշխատում արտաքինով տարբերել հասարակ մահկանացուներից։

Հինգ տարուայ ընթացքում ես Մոռէասին հանդիպում էի գրեթէ ամէն օր։ Մենք անծանօթ ծանօթներ էինք, ապրում էինք միեւնոյն արուարձանում, յաճախում էինք միեւնոյն սրճարաններ։ Երկու ամիս սրանից առաջ պատմական Café des Lilas-ում մեզ ներկայացրեց միմեանց մի ֆրանսիացի բժիշկ։ Մոռէասը ազգով յոյն էր, բնականաբար հետաքրքրւում էր Տաճկաստանի քրիստոնեաների վիճակով։ Եւ մեր խօսակցութիւնը, որ տեւեց ընդամենը կէս ժամ, այդ մասին էր։

—Մարտիրոսների ազգ.—այսպէս անուանեց նա մեղմ ձայնով հայ ազգը։ Նա միշտ շրջապատուած էր երիտասարդ բանաստեղծներով, նրանց սիրուհիներով, որոնք պաշտամունքով և հիացմամբ կլանում էին նրա իւրաքանչիւր խօսքը։

Նա խօսում էր միշտ բարձր ձայնով, ինքնավստահ եղանակով։ Կարծես, պատգամներ էր բերում Օլիմպիական բարձունքից։ Ինչպէս մի մարդ, վստահ, որ անվիճելի է իր ամեն մի խօսքը, երբեք չէր նայում իր խօսակցի երեսին, երբեք չէր հոգում իր գործած ազդեցութեան մասին։ Նրա մելամաղձոտ և մի յոգնած հայեացքը միշտ յառուած էր դէպի հեռաւոր, անորոշ տարածութիւն։ Մերթ ընդ մերթ, մոնօկլն ուղղելով, արտասանում էր ոտանաւորներ Սոֆոկլից, Ռասինից, Ալֆրեդ դը-Վինիից։ Հիւգոյին նա համարում էր տասնիններորդ դարի երկրորդ բանաստեղծը. թէեւ քիչ անգամ չէր նրա մասին դառը սրախօսութիւններ արել։ Լամարտինին էր գերադասում Հիւգոյից։ Այնուհետեւ տեղ էր տալիս Ալֆրեդ դը-Միւսէին, Բոդլէրին, Լեկօնտ դը-Լիլին և Վէռլէնին։

Նա ազդուած էր նախ Մալարմէից, ապա Բոդլէրից, որի բարձրութեանը երբեք չհասաւ։ Նա եղել էր Վէռլէնի մտերիմ բարեկամը և նրանից սովորել էր խմել «աբսէնտ»։ Ո՛վ գիտէ, գուցէ հոգեկան բանաստեղծը մինչեւ այսօր էլ մնար չգնահատուած, եթէ Ժան Մոռէաս, Մորիս Բառէսի հետ չդուրս բերէր նրա սքանչելի գործերը անյայտութիւնից և ժողովրդականացնէր։

Նա ինքն իրան համարում էր Վէռլէնի յաջորդը, միայն աւելի կատարելագործուած։ Եւ, արդարեւ, մի ժամանակ նա հռչակուեց սիմբօլիզմի իշխան։ Երիտասարդ բանաստեղծները նրան բարձրացրին իրանց ուսերի վրայ, յետոյ ձգեցին, յետոյ նորից բարձրացրին։ Նա սիրահար էր արտաքին կատարելագործութեանը։ Երբեք գոհ չէր իր նախընթաց երգից։ Նա յղկում էր իր ոտանաւորները ադամանդների պէս շատ երկար, չմտածելով, թէ արդեօք բնական են նրանք թէ չինծու, կեղծ։ Նա պաշտում էր դասականներին ոչ նրանց երկերի ներքին իմաստի, այլ արտաքին անկշռադրելի գեղեցկութեան համար։ Ձեւը նրա պաշտամունքն էր։ Երբեմն նա դառնում էր դէպի նոր բանաստեղծները և հրաւիրում եռանդով դէպի Սոֆոկլէսի ուրուականը։ Ինքը մնաց նրա պատուանդանի տակ։

Զինելով ֆրանսիացի, նա սիրում էր Պարիզն աւելի, քան իր հայրենիքը և ոչ մի գնով չէր փոխի լատինական արուարձանի սրճարանները Աթէնքի վճիտ երկնքի հետ։ Նրա իսկական անունն էր Պապադիամանտօպուլօս։ Փորձեցէք արտասանել մի այդպիսի անուն, դուք եւս կ'ատէք այն, ինչպէս ատում էր ինքը Մոռէասը։ Սակայն նա դաւաճան չէր և ոչ ուրացող։ Նա երկրպագում էր իր հայրենիքի անցեալ փառքին... գեղարուեստական և գրականական փառքին։ Հոմերոսի Իլիականը նրա համար բարձր էր Մակեդոնական խնդրից։ Նա ասում էր. կեանքի խորհուրդը և յաւիտենական ճշմարտութիւնը միմիայն մտքի ստեղծագործութեան մէջ են։ Մարդիկ ամենուրեք դժբախտ են, տարբերութիւնը միմիայն աստիճանների մէջ է։ Միմիայն միտքն է բախտաւոր, վասն զի այն յաւիտենական է։

Քսանումէկ տարեկան հասակում նա Աթէնքից գալով, հաստատուեց ընդ միշտ Պարիզում։ Նա ասել էր. «ես պէտք է լինեմ ֆրանսիական առաջնակարգ բանաստեղծ», և դարձաւ։ Հայրենիքի հայրենիք Ֆրանսիան նրան ընդունեց գրկաբաց, ինչպէս ընդունել էր Հայնէին։ Բայց Հայնէն մնաց Հայնէ, չնայելով իր հոգու մէջ թաղնուած դառը թոյնին դէպի իր հայրենիքը։ Ժան Մոռէասը փոխեց ոչ միայն հայրենիքը, այլ և լեզուն, այլ և մտածելու, զգալու եղանակը, ինչպէս հայ Պրոֆեսորը Հռովմում։ Եւ նա դարձաւ ոչ քչերից, այլ շատերից մէկը, որովհետեւ Ֆրանսիայի հողը անսահման բեղմնաւոր է Մոռէասներ ստեղծելու համար։ Միայն տաղանդներով դարը աւել է հարիւրի չափ Մոռէասի պէս բանաստեղծներ։ Այն ինչ՝ այժմեան Յունաստանը ամայի է, կամ գրեթէ...

Ժան Մոռէասը գինեմոլ էր։ Սիրում էր մինչեւ լոյս մնալ սրճարաններում և ճաշարաններում։ Խմում էր անչափ, ծխում էր աւելի։ Շատ քի՛չ էր ժպտում կամ երբեք։ Կար ինչ որ խոր վիշտ այդ մարդու աչքերի մէջ, անբուժելի վիշտ։ Ես շատ անգամ լսել եմ նրա խռոխ, բեմական ձայնը իր ոտանաւորներն արտասանելիս։ Եւ միշտ նա յիշեցնում էր մեր Ադամեանին։

Ժան Մոռէասը չէր ապրում իր կեանքը, այլ ապրում էր նա ծխախոտի թանձր ծխի, թունդ ըմպելիքների շոգու մէջ, սիրուհիների գրկում։

Վերջերս նա ընդունեց ֆրանսիական հպատակութիւն։ Այս անհրաժեշտ էր քառասուն անմահների շարքը մտնելու համար։ Բայց նա չարժանացաւ Ակադե-

---

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (9)

ԱՄԻՐԱՅԻՆ ԱՂՋԻԿԸ

(ՊՈԼՍԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԻ ԴՐՈՒԱԳՆԵՐ)

Գրեց՝ ԵՐՈՒԽԱՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԾՅԼԱՍԵՐԱՆՆԵՐԸ

Բ.

ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ՆՈՐ ՍԻՍՏԵՄ ՄԸ

Երբոր քիչ մը հանդարտութիւնը տիրեց, մարդը, նշանացի լռութիւն պատուիրելով, սկսաւ ըսել.

— Սիրելի հայրենակիցներ, մի պահ խնդրում եմ ձեզանից...

— Կեցցէ՛ Պ. Կոստանեան, պոռաց ամբոխը նորէն, անոր ձայնը խափանելով։

— Մի պահ, չարունակեց ան, որին վստահ եմ թէ շնորհելու էք ինձ, ձեր աջակցութիւնը...

Եւ դղրդագին ծափերու և կեցցէներու մէջ Պ. Կոստանեան վար իջաւ բեմէն, խառնուելու համար ամբոխին։ Երիտասարդները շրջապատեցին զինքը խանդավառ ցոյցերով, գրեթէ գրկելով զայն, համբուրելով իր ձեռքերը։

Իր շուրջը եռացող միամիտ, անկեղծ, յորձանուտ խանդավառութեան մէջտեղ, խաբեբան իր ծանրակաց, լուրջ և տիրական կեցուածքէն բնաւ չէր հեռանար, համակրութեան և գրեթէ պաշտամունքի այդ ցոյցերուն լիովին արժանաւոր մէկը ըլլալը ապացուցանելու համար. մինակ՝ մեծ մարդերու յատուկ ներողամիտ վարձահատոյց ժպիտով մը իր գոհունակութիւնը կը յայտնէր, տաեն տաեն քաջալերող գնահատութեամբ մը.

— Ես ի՛նչ սիրուն տղամարդկանց եմ հանդիպել։

Ժողովուրդը, պատահարին ջախջախիչ տպաւորութեանը տակ, կամաց կամաց ցրուեցաւ ռամիկ գնահատումներու, յափշտակուած դրուատիքներու փունջ մը հիւսելով անծանօթին հասցէին, որ իրենց զաւկներուն համար փրկութեան առաքեալ մը պիտի ըլլար։

Կոստանեան, շրջապատուած իր աշակերտներէն, դանդաղ թափորով անցաւ Հ... գիւղի փողոցներէն։

Բազմաթիւ ստամբակներ, ստուար ջոլիր մը կազմած, անոր ետեւէն կ'երթային ինչպէս կ'երթային գնչու արջապաններու ետեւէն երբոր անոնք արջ և կապիկ բերէին խաղցնել գիւղին մէջ՝ իրենց դէֆին խուլ թափրտուքով։

Պ... եաններու տան մէջ չքեղ սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ մանկավարժին։ Բաժակաճառեր արտասանուեցան, Կոստանեան վարժարանին ապագան կապոյտ, ծիրանի, վարդագոյն երանգներու տակ նկարուեցաւ։ Երիտասարդին մէկը, գլուխը գինիէն տաքցած, յանպատրաստից ճառ մը ըրաւ, անկապ խօսքերու օձապտոյտ դարձուածներով բացատրելով յետադիմական ողորմ վիճակը, որուն մատնուած էր հայ ազգը, և որուն իբր միակ դարման ցոյց տալով նախախնամական երեւումը Պ. Կոստանեանին և իր հազուագիւտ նմաններուն։ Ճառը երբոր վերջացաւ՝ երկսեռ կոչնականները մոլեգնօրէն պատառաքաղները պնակներուն սկսան զարնել «կեցցէ՛ Պ. Կոստանեան» պոռչտալով։

— Ես ի՛նչ սիրուն տղամարդկանց եմ հանդիպել, կ'ըսէր խաչագողը տանտիրուհիին, որ իր քովը նստած էր։

Հետեւեալ օրը, գիւղին էն բարեկեցիկ ընտանիքները իրենց զաւկները բերին յանձնել մանկավարժին, որ իր աշխատութեան խուցին մէջ փակուած, ծանրաշուք և ինքնամփոփ, մէկիկ մէկիկ ներս կ'առնէր զանոնք, մայրը կամ հայրը նստեցնելով աթոռի մը վրայ, և տղան ենթարկելով Պօլ-Կոստանեան սիստեմին փորձերուն։ Կարկինը և մեթրաչափը կը պտտէին գանկերուն վրայ, որոնց այտուցները, ելեւէջներն ու խորտուբորտութիւնները մանրազնին կը քննուէին և կ'արձանագրուէին։ Միեւնոյն ժամանակ, մանկավարժը հարցաքննութեան մը կ'ենթարկէր մայրը կամ հայրը, տղուն ունակութիւններուն և վարուելակերպին վրայ տեղեկութիւններ առնելով, զորս նոյնպէս կ'արձանագրէր։ Այս բոլոր գործողութիւնները տեղի կունենային լուռ և խորհրդաւոր լրջութեամբ մը ընկերացած, ինչպէս պիտի ըլլար վտանգաւոր հիւանդի մը անկողնին մօտ, բժշկական քննութեան մը պահուն։ Ծնողքներուն դէմքին վրայ կը նշմարուէր խորին անձկութիւն մը, անհամբերութիւնը ժամ առաջ գիտնալ ուզելու թէ իրենց զաւակը ի՛նչ պիտի ըլլար ապագային։ Յանցաւոր մը՝ աւելի սրտատրոփ կերպով չպիտի սպասէր իրեն դէմ արձակուելիք վճիռին։

Վերջապէս, մանկավարժը, արձանագրուած տեղեկութիւններուն վրայ ուշադիր ակնարկէ մը ետք, կը բանէր տղուն ձեռքէն և ժպտալուրթ կը մօտենար հօրը կամ մօրը, և վճիռը կ'արձակէր։

— Տիկին, ձեր զաւակը լինելու է պատկերհան։ Ես տալու եմ մի դաստիարակութիւն որը նրան առաջնորդելու է դէպի նկարչութեան բարձր արուեստ...

Ինչպէս նկարագրել ուրախութիւնը մօր մը կամ հօր մը, որոնց կը ծանուցուէր թէ իրենց զաւակը պատկերհան մը, ճարտարապետ մը, փաստաբան մը, բժիշկ մը եւայլն պիտի ըլլայ։

Առաջին օրուան երիկունը, տուներու մէջ արտասովոր խրախճանք մը կը տիրէր։ Իրարու կ'այցելէին, իրարու աւետելու համար թէ իրենց զաւակը ի՛նչ պիտի ըլլար ապագային։ Տղաքները ուրախութիւններէն կը ցատկռտէին, կը պոռչտային, կը խրոխտային, պահանջոտ, գրեթէ անտանելի կը դառնային։

— Ես փաստաբան պիտի ըլլամ, կը պարծենար մանչուկ մը պերեւեթիկ քալուածքով։

— Ես ալ տօքթօր պիտի ըլլամ, կը պոռար ուրիշ մը՝ իր ընկերոջը վրայ գերազանցութիւն մը ունենալու յաւակնութեամբ։

— Փաստաբանը, տօքթօրը քանի՛ փարա կ'ընէ՛, կ'աղաղակէր երրորդ մը անդիէն, ես փիլիսոփա՛յ պիտի ըլլամ։

Մայրեր կային որ այս տղայական ծիծաղելի յախորտանքներուն հանդէպ իրենց զգացած ուրախութենէն աչուրնին կը լեցուէր։ Հիմակուընէ իրենց մտքին մէջ ծրագիրներ կը պատրաստէին՝ ապագայ տօքթօրին կամ փաստաբանին փարթամ, արժանավայել շրջանակ մը, կեանք մը ստեղծելու համար։

Ուրիշ տղաքներ, որոնց ճակատագիրը չէր վճռուած դեռ, տեսակ մը պատկառանքով և նախանձով կը նայէին այդ տասներկու տասներեք տարեկան տօքթորներուն և նկարիչներուն, և վերջապէս, լալով պոռալով ծնողքներնուն վրայ կը վազէին՝ պահանջելով որ իրենք ալ այդ դպրոցը ղրկուին։

Եւ յաջորդ առտուն նոր թափօրներ ճամբայ ելան դէպի լուսաւորութեան նորահաստատ տաճարը։

(Շարունակելի)

միայում իր համար պահած բաղկաթոռին, ինչպէս չարժանացաւ տեսնելու վերջերս գրած իր միակ պիէսի ներկայացումը Comédie Françaiseում։

Նա մեռաւ ինչպէս փիլիսոփայ մինչեւ վերջին շունչը պահպանելով մտքի պայծառութիւնը։

— Ես ուրախ եմ, որ գարնանն եմ մեռնում, թարմ ծաղիկների ժամանակ։

Նրա վերջին ցանկութիւնն է եղել, որ բարեկամները իր դագաղը զարդարեն միմիայն թարմ ծաղիկներով։ Նա կտակել է այրել իր դիակը։

Գիտի այրել բանաստեղծի մարմինը, ինչպէս այրեց հոգին։ Դաժան տեսարան։

ՏԻՐԻԱՆՋԱՑԻ

Պարիզ, 1 Ապրիլ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՔԱՉԱՆԻՔԻ ԿԻՐՃԻՆ ԳՐԱՒՄԱՆ ՎՐԱՅ

ԱՐՇԱՒԱԽՈՒՄԲԻՆ ՅԱՌԱՋԽԱՂԱՑՈՒՄԸ

Քաչանիքի կիրճին գրաւումէն յետոյ ալպանիացի ապստամբներուն ուժը կոտրած է և օսմ. զօրքերը դէպի Մօրավայի հովիտը կը յառաջանան։ Մէկ քանի օրէ ի վեր ծանր ընդհարման լուրեր չեն հասնիր Ալպանիայէն։ Կառավարութիւնը ալպանիական ապստամբութեան մասին պաշտօնական զեկոյց մը հրատարակութեան պիտի տայ մամուլի միջոցաւ, բայց վերջին պահուն մէկդի դրուեցաւ այդ որոշումը, նկատելով որ եպարքոսը այսօրուան Երեսփ. Ժողովին մէջ մանրամասն և ճշգրիտ բացատրութիւններ պիտի տայ ալպանիական ապստամբութեան վրայ։

** Ներքին գործոց Նախարարութիւնը նոր հեռագիր առած չըլլալով Քոսովայի նահանգէն, այդ լռութեան պատճառը հարցուցած էր։ Կուսակալը իր պատասխանին մէջ կ՚ըսէ թէ ոեւէ նշանակելի իրողութիւն մը չկայ և թէ ջոկատ մը ցրուած է Նիքօֆչէի գիւղին շրջակաները գտնուող ըմբոստները։ Ուրիշ ջոկատ մը դէպի Ֆերիզովիչ մեկնած է։ Կացութիւնը գոհացուցիչ է։

** Սկիւպէն մայիս 1 թուով կը հեռագրեն թէ բազմաթիւ ըմբոստներ փորձած են յարձակիլ Տիաքօվա քաղաքին վրայ, բայց պահակազօրքը յաջողած է ետ մղել ապստամբները, որոնք անկարգութեամբ նահանջելով, բազմաթիւ մեռեալ ու վիրաւոր թողած են կռուին վրայ։ Մօրավայի-Գալայի մէջ պատահած ընդհարման առեն ըմբոստները մեծ կորուստներով ետ մղուած են։

** Սելանիկի ԵՆԻ Ասըր թերթը կ՚ըսէ թէ Սկիւպի իր թղթակցին բառերին նայելով, ալպանիական ըմբոստութիւնը ղըրդած են Տիաքօվացի մէկ քանի պէյեր և կ. Պոլիս հաստատուած ալպանիացի անձնաւորութիւններ։

** Քաչանիքի կիրճին գրաւման վրայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդուին Սելանիկէն. «Շէվքէթ Թորղուտ փաշա Քաչանիքի կիրճը հասնելուն պէս, ապստամբներուն մօտ պատուիրակութիւն մը ղրկելով առաջարկեց, արիւնահեղութեան տեղի չտալու համար, զինաթափ ըլլալ։ Ապստամբները չընդունեցին այդ առաջարկը, որով ընդհարումը սկսաւ։ Ալպանացիները կիրճին բերանը սաստիկ ընդդիմութիւն մը ցոյց տուին, յետոյ պաշարուած տեսնելով ինքզինքնին, սկսան փախչիլ Քաչանիքի կայարանէն։ Այս կայարանը Զիա պէյի հրամանատարութեան տակ գտնուած օսմ. զօրքերու կողմէ գրաւուած է։ Այս կերպով բոլոր ճամբաները զինուորներու կողմէ պահպանուած են։ Առնուած մասնաւոր լուրերու նայելով, Սկիւպէն եկող վաշտ մը որ Քաչանիկ չէ հասած, Նիքօլաֆչէի և Տերպալլովայի կողմերը ընդհարումի բռնուած ըլլալով ապստամբներուն հետ։ Թորղուտ փաշայի վաշտին վերջապահ զինուորները կիրճը անցնելէն յետոյ Մօրավայի անտառներուն մէջ պահուըտած հրոսակներուն հանդիպելով, սաստիկ կռիւ մը բրած են անոնց հետ։ Յայտնի չէ թէ ո՚րքան է կորուստը։»

** Ալպանիացիները չեն կրցած թընդանօթներու կրակին դիմանալ Քաչանիքի գրաւման առեն։ Անոնք մեծ կորուստներ պիտի կրէին, եթէ երբեք իրենց դիրքերէն ու Քաչանիք գիւղէն չհեռանային։ Կ՚ըսուի թէ Ալպանիացիները 500 հոգի կորսնցուցած են, իսկ զինուորները՝ 100. ուրիշ տեղեկութեան մը նայելով, Ալպանիացիներուն կորուստն է 900 հոգի։ Ապստամբները դէպի Մօրավայի անտառները քաշուած են։ Զինուորներու վաշտ մը այդ փախստականներուն հանդիպելով՝ կրակ բրած է անոնց վրայ։ Ըմբոստներու նահանջի գիծը դէպի արեւելք՝ Բրեչօվօ կ՚ուղղուի, որ անմատչելի է։

** Քաչանիքի կիրճը առաջին անգամ չէ որ պատմութեան մէջ կ՚անցնի։ Սուլթան Սիւլէյման Գ.ի օրով Աւստրիացիներուն կողմէ Օսմ. կառավարութեան դէմ եղած և Պարլօվիչի դաշնագրով վերջ գտած պատերազմին մէջ, Քաչանիք դարձեալ ընդհարման վայր եղած է, և աւստրիացի Ալպանիացիներ յաղթուած են այն առեն։ 1689ին, աւստրիացի զօր. Բիքօլինիի մինչեւ Սքիւպ մտնելուն վրայ որոշուած էր Օսմ. բանակը քշել դէպի Սքիւպ և Սերպիա։ Օսմ. բանակը Էտիրնէյէն ճամբայ ելաւ։ Բիքօլինի, այդ պահուն, Պելկրատ գտնուելով, Սկիւպէն Միթրօվիցա տանող ճամբուն պահպանութիւնը ալպանիացի կաթոլիկներուն և սերպ ըմբոստներուն պետին Պարիասի թողած էր։ Ալպանիացիները մաս մը աւստրիական զօրքով Սքիւպը գրաւած էին։ Պարիաս, Քաչանիքի, Քօմանովայի և Եկրիձէրէի մէջ ամրոց շինելու զբաղած էր։ Աւստրիոյ կայսրը զինք Քօմանովայի պետ կարգած էր և թագաւոր տիտղոսը կուտար։ Օսմ. բանակը Քօմանովայէն դէպի առաջ իր գնացքը կատարեալ յաջողութեամբ կատարեց։ Թուրքերը գրաւեցին Սքիւպը, ուր կը գտնուէր Պարիաս։ Պատերազմին մէջ, Աւստրիացիները բոլորովին պարտուեցան։ Պարիաս գերի առնուեցաւ. իր զինուորներուն մէկ մասը Քաչանիքի կիրճին փախան։ Օսմ. զինուորները զանոնք պաշարեցին և տեղի ունեցած կռուին մէջ յաղթելով անոնց, գրաւեցին այդ կիրճը։

** Օսմ. Լոյտի Սքիւպի մասնաւոր թղթակիցը կ՚ըսէ թէ 26 վաշտ Ֆերիզովիչէն ճամբայ ելած էին ըմբոստներուն վայրը երթալու համար։ Երկու ժամ յետոյ սոսկալի տեսարաններ կը պարզուէին։ Բունեճվօ գիւղը բոցերու մէջ էր և Քաչանիքի ռմբակոծութիւնը բռնկցուցած էր տուներէն ոմանք։ Կիներ ու տղաք փողոցներուն մէջ կը վազվզէին, վայնասուններ արձակելով, իրենց հետ ձգած ամբողջ գոյքերնին, իրենց կեանքը ազատելու համար։ Շատեր դէպի դաշտերը կ՚ուղղուէին, ռումբերու պայթումէն խուսափելու համար։

** Սքիւպէն ապրիլ 19 թուով կը հեռագրեն թէ Նիքօվչէ գիւղին Ալպանիացիները զինուորներուն վրայ յարձակած են։ Զինուորները ռմբակոծութեամբ քանդած են գիւղը։ Զըռլէվայի և Մօրավայի մօտ տեղի ունեցած կռիւներուն մէջ 3 սպայ և 67 զինուոր վիրաւորուած են։ Մեռեալներուն թիւը յայտնի չէ։ Զրոյց կը շրջի թէ ապստամբապետ Իտրիս Սէֆէր սպաննուած է, որ քանի մը օր առաջ կը պարծենար թէ 50,000 մաւզեր ունի իր տրամադրութեան տակ և թէ Սելանիկի ու նոյն իսկ մայրաքաղաքին վրայ պիտի քալէ։

** Եւրոպայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ լաւ տպաւորութիւն ձգած է Քաչանիքի գրաւման լուրը։ Թան խմբագրականով մը իր համակրութիւնը կը յայտնէ Թուրքիոյ նկատմամբ և կ՚ըսէ թէ ան կ՚ուզէ անդորրութիւնը վերահաստատել Ալպանիոյ մէջ, կայսրութեան ապագայ բարգաւաճման օգտին համար։

** Քոսովայի կուսակալը հետեւեալը հեռագրած է Ներքին գործոց Նախարարութեան ապրիլ 18 թուով. «Գիլլանի և Քաչանիքի մէջ տեղի ունեցած ընդհարումներուն հետեւանքով, ըմբոստները սկսած են ցրուիլ։ Չորս հարիւր հոգի, որ Քոնչալի կիրճին մէջ համախմբուած էին նախկին ոստիկան-զինուոր Մուրատի առաջնորդութեամբ, տեղական իշխանութեանց կողմէ ձեռք առնուած միջոցներուն շնորհիւ ցրուած են։ Բրեչօվա գաւառակին մէջ կեդրոնացած ապստամբները Կիլանի գիւղերը դարձած են։ Այդ վերջին գաւառակին մէջ դէպք չէ պատահած։ Բրիշթինայի, Բրիզրէնի, Իբէքի և Եալքանտէլէնի մէջ կատարեալ հանդարտութիւն կը տիրէ։ Տիաքօվայի մէջ ալ նոր միջադէպեր չեն պատահած։ Նահանգին կացութիւնը գոհացուցիչ է։»

** Սքիւպէն ապրիլ 18 թուով կը հեռագրեն թէ Օսման փաշայի հրամանատարութեան ներքեւ գտնուող զինուորները Կօրնիա մտած և Մօրավայի մէջ գտնուող գիւղերուն վրայ յարձակում գործած են։ Կ՚ըսուի թէ հրամանատարը, անօգուտ արիւնհեղութեան մը առաջքը առնելու համար, սպառնացած է կրակի տալ այն բնակարանները, որոնց տէրերը չեն վերադարձած իրենց տեղերը։ Այդ սպառնալիքները անմիջական հետեւանք ունեցած են։ Ըմբոստները գունդագունդ կը դառնան և անդորրութիւնը կը վերահաստատուի։

** Կռիւներ տեղի կ՚ունենան Պինչա, Պիլիաքա և Ամբրաշա գիւղերուն մէջ։

** Օսմ. քօմիտէն սա զեկոյցը հրատարակութեան տուած է. «Մ. և Ց. կուսակցութիւնը ոեւէ թերթ չունի իբր օրկան։ Կուսակցութիւնը քանիցս յայտարարած է թէ իր ընդհանուր կեդրոնին կնիքով կնքուած հրատարակութիւններուն համար պատասխանատու է և անկէ զատ ուրիշ անձերու կողմէ ստորագրուած հրատարակութեանց բարոյական իմաստ կուսակցութեան հետ առնչութիւն չունի. սակայն ալպանիական ցաւալի դէպքերուն առթիւ լրագիրներուն մէջ տեսնուած կարգ մը յօդուածներու առթիւ այս պարագան դարձեալ կրկնելու պէտք կը զգացուի։»

** Անգլիոյ արտաքին գործոց Նախարար սըր Էտուարտ Կրէյ դիւանագէտի մը հետ ունեցած տեսակցութեան մէջ սա կարծիքը յայտնած է ալպանիական խնդրին նկատմամբ. «Ալպանիա Թուրքիոյ Թրանսվալն է. Երիտասարդ Թուրքիոյ համար դիւրին չպիտի ըլլայ բարեկարգել այդ վայրը, սակայն ամէն պարագայի մէջ այդ արդիւնքը ձեռք պիտի բերէ։ Ալպան. դէպքերու մասին օտար միջամտութեան մը հաւանականութիւնը ո՛չ մէկուն մտքէն չանցնիր։ Օսմ. կառավարութեան և սահմանակից տէրութեանց քաղաքական դիրքը արգելք կ՚ըլլայ այդ տեսակ միջամտութեան մը։»

** Արտաքին գործոց Նախարարութիւնը արտասահմանի օսմ. ներկայացուցիչներուն զեկուցած է Քաչանիքի կիրճին ետ առնուիլը, զինուորներուն կողմէ ըմբոստներուն վրայ տարուած յաջորդական յաղթութիւնները և հիւսիսային Ալպանիոյ արագ խաղաղացումը։

** Պատրոյէն դուրս ձգուած սպաները պատերազմական Նախարարութեան առաջարկած են Ալպանիա ղրկուած արշաւախումբին մասնակցիլ։ Այդ առաջարկը մերժուած է։

** Առջի օր զրոյց կը շրջէր թէ գերի բռնուած ալպանիացի ըմբոստներէն ոմանք կախուած են։ Առնուած ստոյգ տեղեկութեանց նայելով, այդպիսի պատիժ մը չէ գործադրուած ալպանիական քաղաքներուն մէջ։

** Յունական թերթի մը գրածին նայելով, պատերազմական Նախարար Մահմուտ Շէվքէթ փաշա Նախարարաց Խորհուրդին մէջ յայտարարած է թէ իր ներկայութիւնը անհրաժեշտ է իբր հրամանատար Ալպանիա ղրկուած արշաւախումբին։ Թուրք թերթ մը կը հերքէ այդ լուրը, ըսելով թէ Նախարարաց Խորհուրդին մէջ այդպիսի խնդիր մը չէ դարձած։

** Պերլինէր Թակէպլաթ կ՚ըսէ թէ աւստրիական Բօլաու նաւահանգիստէն թորփիլանաւ մը ղրկուած է, ալպանիական եզերքներուն մօտ պտոյտներ կատարելու համար։ Նոյն թերթին կարծիքով, ամէնէն լաւ դիրքերը Ալպանիացիներուն ձեռքը գտնուելուն համար կարեւորութիւն չտրուիր Քաչանիքի կիրճը ետ առնուելուն։

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ
ՃԱՎԻՏ ՊԷՅԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Ելմտական Նախարար Ճավիտ պէյի առանձնական հրաժարականը գէշ տպաւորութիւն մը առաջ բերած է թէ՛ մայրաքաղաքիս և թէ օտար երկիրներու մէջ։ Այդ հրաժարականը կրնայ նախարարական տագնապի մը յանգիլ, եթէ երբեք գոհացուցիչ կերպով չկարգադրուի վէճը, որ Ճավիտ պէյի համար արժանապատուութեան խնդիր դարձած է։ Տեղական ամէն լեզուէ թերթերը իբր անտեղի կը քննադատեն Երեսփ. Ժողովի այն որոշումը, որուն հետեւանքով նախարարական տագնապ մը ծագած է երկրին քաղաքական փափուկ վիճակին մէջ։

** Ինչպէս ծանուցած էինք կիրակի առտու Արեւելքի խմբագրական բաժնին մէջ, ելմտական նախարար Ճավիտ պէյ ելած քալած էր ժողովատեղիէն, կայս. փեսաներու ամսականները կտրուելու որոշման պատճառաւ, զոր Երեսփ. Ժողովը քուէարկած էր մեծամասնութեամբ։ Ճավիտ պէյ իր հրաժարականը հաղորդեց եպարքոսին, որ գրաւորապէս պատասխանեց թէ դահլիճը կը նախընտրէ որ խմբովին հրաժարական տայ քան թէ ամենէն կարող անդամներուն մէկէն զրկուի։

** Նախարարաց Խորհուրդի կիրակի օրուան նիստին ներկայ գտնուեցաւ Ճավիտ պէյ։ Ելմտական Նախարարը յայտարարեց թէ իր հրաժարականը այն առեն ետ պիտի առնէ, երբ Երեսփ. Ժողովը տեղի տայ կայս. փեսաներու թոշակի խնդրին մէջ։ Նախարարները յայտարարեցին թէ խմբովին հրաժարական պիտի տան, եթէ երբեք Երեսփ. Ժողովը ետ չառնէ իր որոշումը։

** Մ. և Ց. կուսակցութեան Նախագահ Խալիլ պէյ հրաժարականի մասին երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Նախարարապետին հետ։ Սուլթանին Բ. սենեկապետը եպարքոսին հետ տեսակցելով՝ տեղեկութիւններ ուզեց հրաժարականի մասին, Սուլթանին հաղորդելու համար։

** Մ. և Ց. կուսակցութիւնը իր առջի օրուան նիստին մէջ զբաղեցաւ նախարարական տագնապի խնդրով։ Միաձայնութեամբ որոշուեցաւ խնդրուած թոշակները յատկացնել և այսօրուան Երեսփ. Ժողովի նիստին մէջ վստահութեան քուէ տալ դահլիճին, այն պարագային երբ Նախարարապետը, Սահմանադրութեան 35րդ յօդուածին համաձայն, թոշակներու խնդրին վրայ պնդէ։ Կը յուսացուի որ Նախարարական տագնապը այսպէսով վերջ պիտի գտնէ։ Կուսակցութեան նիստէն յետոյ, Ահմէտ Րիզա պէյ եպարքոսին բնակարանը գնաց, տրուած որոշումները հաղորդելու համար։

** Ճավիտ պէյ առջի օր իր պաշտօնատեղին չգնաց և իր բնակարանին մէջ զբաղեցաւ Նախարարութեան գործերովը։

** Բարիզի օսմ. դեսպան Նաում փաշա կը հեռագրէ թէ Ճավիտ պէյի հրաժարականը գէշ տպաւորութիւն առաջ բերած է տեղւոյն ելմտական և քաղաքական շրջանակներուն մէջ, թէեւ եպարքոսին մերժումը այդ հրաժարականի ընդունելութեան մասին, մեղմացուցած ըլլայ այդ տպաւորութիւնը։ Արտաքին գործոց Նախարարը պատասխանած է թէ յուսալի է որ վէճը գոհացուցիչ լուծում մը գտնէ։

** Իգտամ կ՚իմանայ թէ Երեսփ. Ժողովի մեծամասնութիւնը որոշած է Սուլթանին թոշակը աւելցնել։ Այդ յաւելումին շնորհիւ Սուլթանը պիտի հոգայ կայս. իշխանուհիներուն օժիտի ծախքերը և կայս. փեսաները անուղղակի կերպով թոշակ պիտի ստանան, առանց բեռ ըլլալու ելմտացոյցին վրայ։

ՀԱՄԻՏԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Գահընկէց Սուլթանը 850 ոսկի ամսաթոշակ կը ստանար վերջերս։ Պատերազմական Նախարարութեան որոշումով, այդ թոշակէն 50 ոսկին յատկացուած է իր զաւակներէն մէկուն։

** Պերլինի դատարանը մերժեց օսմ. կառավարութեան պահանջումը Տէօյչ Պանքի մէջ Համիտի ունեցած դրամները վերադարձնելու մասին, նկատելով որ գահընկէց վեհապետը ճնշումի տակ տուած է իր հաւանութիւնը։ Տասնըմէկ միլիոն մարքի կը հասնի այդ գումարը։ Ուրիշ հեռագիր մը այդ գումարը մէկ միլիոն կ՚իջեցնէ։ Օսմ. կառավարութիւնը նոր դիմումներ պիտի ընէ։

ՁԻԱՐՇԱՒ

Կիրակի օր Քեաղըթհանէի մէջ սպաներու կողմէ ձիարշաւ մը կատարուեցաւ, գահաժառանգ իշխանին նախագահութեամբ։ Օտար դեսպաններէն ոմանք իրենց տիկիններով ներկայ էին։ Վեց մրցումներու մէջ շահեցան տասնըվեց սպաներ։

ԿԱՅՍ. ՆԵՐՈՒՄ

Ինչպէս կը յիշուի, քաղաքապետ Րըտվան փաշա չորս տարի առաջ սպաննուած էր Երէնգիւղի մէջ։ Դատավարութեան մէջ երեւան ելած էր թէ գործուած ոճիրը արդիւնք էր Րըտվան փաշայի և Պէտրխաններու ընտանիքին անդամներուն միջեւ գտնուող ոխերիմ հակառակութեան։ Դատարանի վճռով, Սկիւտարի զինուորական հրամանատար Ալի Շամիլ փաշա, պալատան արարողապետ Ապտիւրրէզագ պէյ և այս վերջնոյն ազգական Պէտրխան պէյ Աֆրիկեան Տրիպոլիս աքսորուած էին։ Սահմանադրութեան հռչակումէն յետոյ, քանիցս խնդրուած էր դատը վերաքննել կամ ներում շնորհել։ Թուրք թերթերը կը ծանուցանեն թէ Ապտիւրրէզագ և Պէտրխան պէյերը կայս. ներման արժանացած են։ Ալի Շամիլ անցեալ տարի աքսորավայրին մէջ մեռած է։

** Մանասթըրի հելլէն հիւպատոսարանին պաշտօնեայ Պ. Մերէնտիթի ալ կայս. ներման արժանացած է։

ՊԱԹԱԹԷՍԻՆ ՏԱՍԱՆՈՐԴԸ

Մինչեւ հիմա տասանորդ չէր գանձուէր պաթաթէսի բերքէն։ Այսուհետեւ պաթաթէսն ալ տասանորդի ենթակայ պիտի ըլլայ միւս բնական արդիւնաբերութեանց պէս։

ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԷՖ.

Մօնիթէօր հաւաստի աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ Հանրօգուտ շինութեանց Նախարար Հալաճեան էֆ. չպիտի կրնայ շահիլ մեծամասնութեան վստահութիւնը, հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան ելմտացոյցին վրայ վիճաբանութիւն կատարուած առեն։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Պապը Ս. Պիոս պատուանշանին մեծ խաչը նուիրած է եպարքոս Հագգը փաշայի։ Վատիկանի ամէնէն մեծ պատուանշանն է Քրիստոսի պատուանշանին հետ, որ քրիստոնեայ վեհապետներուն միայն կը տրուի։ Պապը Մեծն Ս. Կրէկուար պատուանշանը նուիրած է Սուրիոյ կուսակալին։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ապրիլ 18ին սկսած են Պաղտատի երկաթուղիի գիծին աշխատութիւնները, որ առեւտրական այնքան մեծ կարեւորութիւն ունի երկրին համար։ Սաւանոյէն կը հեռագրեն թէ հանդիսաւորապէս ձեռնարկուած է այդ աշխատութեանց։ Կուսակալ Ճէմալ պէյ, տեղական իշխանութիւնները, սպաները և կղերականները ու խուռն բազմութիւն մը ներկայ գտնուած են։

ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Պարիէն կը հեռագրեն թէ ապրիլ 18ին հոն հասած են օսմ. 313 զբօսաշրջիկներ, որ Իտալիոյ գաղթային կաճառին հիւրերն են, տեղւոյն ժողովրդեան խանդավառ ողջոյններուն մէջ։ Տեղական իշխանութեան պաշտօնատարներ կայարան գացած են, ողջունելու համար զանոնք։ Յետոյ Առեւտրական Սենեակին մէջ տեղի ունեցած ընդունելութեան առեն ճառեր արտասանուած են, Իտալիոյ և Թուրքիոյ փոխադարձ համակրութիւնը ի վեր հանող։ Սելանիկի կուսակալին կողմէ հասած հեռագիրը, որ ալպանիական ապստամբութեան ջախջախումը կը ծանուցանէր, ջերմապէս ծափահարուած է ներկաներուն կողմէ։ Զբօսաշրջիկները Պարիի ճարտարագործական գլխաւոր հաստատութիւնները այցելելէ յետոյ, Վենետիկ ուղեւորուած են «կեցցէ Երիտասարդ-Թուրքիա» խանդավառ աղաղակներով։ Զինուորական նուագախումբը ազգային քայլերգը կ՚ածէր։ Օսմ. զբօսաշրջիկները իրենց շնորհակալութիւնները յայտնած են եղած ջերմագին ընդունելութեան համար։

** Վենետիկէն հասած հեռագիր մը կ՚իմացնէ թէ օսմ. զբօսաշրջիկները երկուշաբթի հոն հասած են։ Արեւելեան առեւտրական ընկերութեան նախագահ և երեսփոխան Ֆուլինաթօ, Վենետիկի Առեւտրական Սենեակին նախագահ Պ. Սուբբիչի, Առեւտրական Թանգարանին տնօրէն Պ. Սանթալլէնի և ուրիշ երեւելիներ քանօ-օթօմօպիլով դիմաւորած են զանոնք մինչեւ Լիտոյի նաւահանգիստը։ Զբօսաշրջիկներուն նաւը, Սոլունթօ, խարիսխ նետածին պէս, քաղաքապետը ու կառավարիչը նաւ գացած են յանուն քաղաքին և կառավարութեան, ողջունելու համար օսմ. հիւրերը։ Իրիկուան, Առեւտրական Սենեակին մէջ ընդունելութիւն մը կատարուած է ի պատիւ օսմ. հիւրերուն։

ՀՈՒՆԳԱՐԱՑԻ ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐԸ

Եօթանասունըվեց հունգարացի առեւտրականներ երէկ առտու մայրաքաղաքս հասան, օսմ. առեւտրականներուն այցելութիւն տալու համար։ Պէշթայի օսմ. հիւպատոս Մուխթար պէյ կը գտնուէր հունգարացի զբօսաշրջիկներուն հետ։ Սիրքէճիի կայարանին մէջ ջերմագին ընդունելութիւն մը եղաւ։ Զինուորական նուագախումբ մը կը նուագէր։ Հանրօգ. շինութեանց Նախարարութեան և օսմ. Առեւտրական Սենեակին կողմէ մէյմէկ պատուիրակութիւն բարի գալուստ մաղթեց։ Քաղաքապետութեան կողմէ երկու պաշտօնատար ողջունեցին օտար հիւրերը։ Քանի մը ճառեր արտասանուեցան։ Յետոյ հունգարացի զբօսաշրջիկները այցելեցին հունգարական արտադրութեանց ցուցահանդէսը։

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԸ

Մայրաքաղաքիս մէջ մեծ ոգեւորութեամբ տօնուեցաւ Զատիկը։ Ֆէնէրի եկեղեցիին մէջ պատարագեց Տ. Եոաքիմ Պատրիարք, Սինոդի անդամներէն շրջապատուած։ Իտալական, հելլէնական, սերպիական և ռումանական դեսպանները ու Գարատաղի գործակատարը մեծ համազգեստով, նոյն դեսպանատանց պաշտօնատարները, օրթոտոքս երեսփոխաններ ներկայ էին պատարագին։ Եկեղեցին բակին մէջ Տ. Եոաքիմ Պատրիարք բարեմաղթութիւններ ըրաւ Սուլթանին արեւշատութեան համար։ Ըստ սովորութեան, զանազան լեզուով աւետարաններու ընթերցումը կատարուեցաւ։ Ժամերգութեանց աւարտումէն յետոյ ընդունելութիւն մը կատարուեցաւ Պատրիարքարանի ընդունելութեան սրահին մէջ։ Պատրիարքը ներկաներուն նուիրեց զատկական սովորական հաւկիթներ՝ չղարչի մէջ փաթթուած։

** Պալաթի պուլկարական եկեղեցին մէջ պատարագեց պուլկ. փոխանորդը։ Ներկայ էին դեսպանը և դեսպանատան պաշտօնատարներ։

** Երուսաղէմէն դատական Նախարարութեան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ զատկական տօնը կատարեալ բարեկարգութեամբ կատարուած է, շնորհիւ տեղական իշխանութեանց կողմէ ձեռք առնուած միջոցներուն։ Տասնըհինգ հազար ուխտաւորներ Երուսաղէմ գացած են։

** Այս տարի Զատկի առթիւ շատ քիչ հրացան արձակուեցաւ։ Ապահովութեան ընդհ. տնօրէնութեան ազդու հրամանները արդիւնաւոր եղած էին։ Հրացան պարպողներէն ոմանք ձերբակալուեցան և փոքր տուգանքի մը արժանացան, ոստիկանական նոր կարգադրութեամբ։ Ծեծի վախը իր ազդեցութիւնը գործած էր, ամենէն քաջասիրտ հրացանաձիգներն իսկ սանձահարելով։

** Նիկոմիդիոյ մէջ Հայերը բնաւ զէնք չեն արձակած, յարգելով ոստիկանական հրամանը։ Բայց Յունաց եկեղեցիին մէջ գիւղերը զէնք պարպած են։ Տեղւոյն ոստիկանութիւնը թագրիր մը տալով կառավարչին, պահանջած է մետրապոլիտին զեկուցանել որ զէնք արձակողներուն անունը տրուի, յայտարարելով որ պատասխանատուութիւնը պիտի ծանրանայ, եթէ զինարձակութիւնը շարունակուի։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Զինուորական վարժարանի շրջանաւարտներուն վկայականներու բաշխման հանդէսը կատարուեցաւ կիրակի օր։ Պատերազմական Նախարար Շէվքէթ փաշա բաժնեց վկայականները։ Ուսանողները Շէվքէթ փաշայի յանձնեցին ոսկիէ փոքր ու ադամանդազարդ բանալի մը, իբր երախտագիտութեան նշան մատուցելու համար Սուլթանին։ Բանալիին մէկ կողմը արձանագրութիւն մը կայ, հաւատարմութիւն յայտնող խօսքերով, իսկ միւս կողմը կը տեսնուի 1326 ապրիլ 3 թուականը։ Սուլթանը շղթայով մէկ մէկ ոսկի ժամացոյց նուիրած է յառաջադէմ ուսանողներուն։

ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

Բարիզէն կը հեռագրեն թէ օսմ. ելմտացոյցին վիճաբանութիւնէն յետոյ, ելմտական Նախարար Ճավիտ պէյ Լոնտոն ու Բարիզ պիտի երթայ, Թուրք փոխառութեանց ստորագրողներուն հետ խորհրդակցելու համար։ Օսմ. ելմտական քաղաքականութեան ուղղութիւնը կախում ունի այդ խորհրդակցութիւններէն։ Ճավիտ պէյ պիտի բանակցի նաեւ նոր ու կարեւոր փոխառութեան մը մասին։

ԷՎՔԱՖԻ ՆԱԽԱՐԱՐԸ

Մօնիթէօր ստոյգ աղբիւրէ կ՚իմանայ թէ Մ. և Ց. կուսակցութիւնը իր լիագումար նիստին մէջ որոշած է Էվգաֆի նախարարը փոխել։

ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ

Սուլթանը բոլորովին առողջացած ըլլալով, վաղը կայս. կանանոցէն դուրս պիտի ելլէ։ Եթէ օդը նպաստաւոր ըլլայ, կայսրը ներկայ պիտի գտնուի Սելամլըքի արարողութեան։

ՔԻՒՐՏ ՑԵՂԵՐԸ

Օսմ. կառավարութեան և Պարսկաստան ապաստանած քիւրտ ցեղապետներուն միջեւ կատարուած բանակցութիւններուն հետեւանքով, այդ ցեղապետները հաւանած են Թուրքիա դառնալու, խոստանալով այսուհետեւ հաւատարիմ հպատակներ դառնալու սահմանադրական Թուրքիոյ։ Այդ ցեղերը, նոր ռէժիմէն դժգոհ, սահմանագլուխը անցած էին, [illegible] սահմանադրական կառավարութեան։ Նոյն իսկ կ՚ըսուէր թէ օտար տէրութիւն մը կը քաջալերէր քիւրտ ցեղերը, որպէս զի անոնք ստուարացնեն Րահիմ խանի յետադիմական չարիքները։

ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ՋԱՐԴԸ
ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Կովկասէն վերջին թղթատարով հասած կովկասահայ թերթեր՝ Հորիզոն և Մշակ, կը ծանուցանեն թէ Քիէվի փողոցներուն մէջ սկսեր են հրեաները ջարդել, ժողովրդական միութեան անդամներէն (սոյուզնիկ) ձեռքով։ Բազմաթիւ վիրաւորուածներ կան եղեր։

ԿՐԷՏԷՆ ՕՍՄ.

Թասվիրի Էֆքեարի հասած թղթակցութեան մը նայելով, ֆրանսական զրահաւոր մը Սուտայի ծովախորշը հասնելուն, 21 թնդանօթ արձակելով, օսմ. դրօշը ողջունած է։ Օսմ. զօրքերու կրէտէն հեռանալէն ի վեր առաջին անգամն է որ այդ յարգանքը կ՚ընծայուի օսմ. դրօշին։ Կղզիին քրիստոնեաներուն վրայ շատ գէշ տպաւորութիւն ձգած է այդ բանը։

ԶԱՔՐԷՃԱԼԸ

Կը հաստատուի թէ Զաքրէճալը երեք ամիսէ ի վեր Կիպրոս կղզին կը գտնուի, օսմ. զինուորներու հետապնդումներէն ազատելու համար։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ՄԷՋ ԿՌԻՒ. — Զատկի Մեռելոցի օրը, Շիշլիի հայկական [illegible] գերեզմանատան մէջ կռիւ մը ծագեցաւ բողոքականներու ու հայ հռոմէական ազգայիններու միջեւ։ Կիներն ալ մասնակցեցան այդ կռուին, որ մեծ համեմատութիւններ պիտի առնէր, եթէ երբեք ոստիկանութիւնը վրայ չհասնէր կէս ժամ ետքը, գլխաւորներ [illegible] յետոյ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց կռուարարներէն ամէնէն տաքգլուխները, որոնք մեռելներու հանգստութիւնը վրդովելու յանդգնած էին։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Բերայի Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին փողոցը [illegible] կնոջ բնակարանէն գողութիւն մը ծանուցաւ անցեալ օր։ Գողերը հարիւր ոսկի և գոհարեղէններ տարին։ Քանի մը օրէ ի վեր այդ կնոջ բնակած [illegible] մէկու մը կ՚այցելէր Քօֆան անուն [illegible] հպատակ մը, որ Իտալիոյ մէջ [illegible] դատապարտուած ըլլալով, [illegible] էր։ Այդ մարդը [illegible] պատասխանատու յանձնուեցաւ իբր [illegible] գործուած գողութեան։

ԵՐԿՈՒ ՏՂԱՔ ՄԵՌԱՆ. — [illegible] փաշայի մէջ երկու Թուրք տղայ, մին [illegible] և միւսը վեց տարեկան, [illegible] տանը մէջ, ձեղունի լամբարը վար իյնալով, տախտակամածը սկսաւ բռնկիլ [illegible] կու տղաքն ալ ծանր այրուածքներ ստացան։ Ասոնցմէ մէկը մեռաւ, իսկ միւսին վիճակը ծանր է։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

[illegible]

Թիֆլիզի Հորիզոնը, որ ամէնալայն [illegible] թերթի տպաւորութիւն կը թողու և որ մեծապէս կը հետաքրքրուի թուրքահայ հասարակական և մտաւորական կեանքով, իր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ խօսելով Պոլսոյ մէջ կազմուելիք [illegible] [illegible] վրայ, — որուն [illegible] յաջողութիւն կը մաղթէ, — կ՚առաջարկէ [illegible] Պոլսոյ Հրատարակչականն ալ [illegible] նին պէս, իր ծրագրին մէջ [illegible] գրավաճառութեան կանոնաւորութիւն [illegible] ռուսահայ և արեւելեան գրականութիւն [illegible] ներուն համար փոխանակութեան [illegible] շուկայ մը ստեղծելու համար»։ «Զգետնք ինչպէս է — կ՚ըսէ —

Պոլսում մեր գրքերի վերաքննմամբ, բայց այստեղ, մեզանում, կատարելապէս անհնարին է ձեռք բերել արեւմտեան գրականութեան պատկանող գրքերը։ Տարիների ընթացքում մենք կարդում ենք պոլսական լրագիրներում նոր հրատարակութիւնների անուններ, բայց այդ հրատարակութիւնները չենք տեսնում... Պէտք է առեղծել յարմարութիւններ որ երկու կողմերի գրական երկերը ազատ ու հեշտ փոխանակուին։»

Եւ Թերթը փափաք կը յայտնէ որ այդ կարեւոր դերը ստանձնէ Պոլսոյ Հրատարակչականը, զուտ գրական-գործնական կապեր հաստատելով երկու հիմնարկութիւններու մէջ։

Շատ բանաւոր առաջարկ է ասիկա։ Արդարեւ ցաւալի բան է որ մինչեւ ցարդ արեւմտեան և արեւելեան գրականութիւնները գրեթէ անհաղորդ ապրած են իրարմէ։ Կարծես միեւնոյն ցեղին երկու մայր հատուածներուն չպատկանէին ռուսահայ և Թրքահայ, միեւնոյն լեզուն, միեւնոյն պատմութիւնը, միեւնոյն ազգային աւանդութիւնները չունենային անոնք, կապուած չըլլային միեւնոյն նուիրական խնկաբոյր յիշատակներով, կարծես երկուքին ալ երգիչները միեւնոյն անցեալ փառքը, միեւնոյն ցաւը երգած չըլլային, կարծես նոյն զգացումով առողջուած չըլլային ցեղին յաւերժացմանը և բարձրացմանը համար, և ահա այդ երկու հատուածները, կացութեանց անհասկնալի մէկ բերումովը, ապրած են գրեթէ անծանօթ իրարու հանրային, ընկերական և գրական կեանքին գիծերուն։ Հայ յեղափոխութենէն առաջ, Թրքահայ հասարակութիւնը հազիւ թէ գիտէր Մասիսի անդին կողմը ապրող իր ազգակիցներուն գոյութիւնը. իսկ ռուսահայ գրականութիւնը գաղտնիք մըն էր միայն։ Նոյնը նաև ռուսահայուն համար Թրքահայը։ Արարատեան լեռնադաշտէն փչող հովը հազիւ թէ ազգային սրտաթունդ երգերու բեկորներ կը բերէր Վոսփորի ափերը՝ կարծես խոր Թմբիրէ մը զարթնցնելու։ Պատկանեան մը կար հոն որ Արաքսի ափերէն արցունքներու հեղեղ մը կը փոխադրէր մեր սրտերուն մէջ։ Ցետոյ, պահ մը, մեծ Արծրունին ու հզօր Րաֆֆին անցան ստոր ու ստոր ու եկան տեղաւորուիլ մեր հոգիներուն խորը։ Ի՛նչ յայտնութիւն։ Անոնց հետ հայ յեղափոխութեան բանաչունչ քամին եկաւ վրդովել մեր լճացած հոգին։ Ցետոյ փոթորիկը պայթեցաւ։ Վերջին քսանամեայ շրջանին արտասահմանի հայ գաղթականութեան մէջ՝ ռուսահայ գործիչներու միջոցով՝ տարածուեցաւ ռուսահայ գրականութիւնը, ոչ ընդհանուր իմաստով մը, այլ այն մասը միայն որ կապ կրնար ունենալ մեր հոգեկան տրամադրութեանը հետ, — յեղափոխական գրականութիւնը։ Բայց ասոր հետ և թերեւս աւելի վեր՝ Կովկասը ունէր բուն գրականութիւնը, լայնիմաստ, ճշմարիտ գրականութիւնը, որ կը մնար Կովկասի մէջ սահմանափակուած, Թրքահայուն անծանօթ։ Ասիկա Պռօշեանցի, Լէօի, Մուրացանի, Ահարոնեանի, Շիրվանզադէի եւայլնի գրականութիւնն էր։ Թրքահայը արեւելեան հայ մատենագրութեան այս զմայլելի գործաւորները կը ճանչնա՞յ, ինչպէս կը ճանչնայ, օրինակի համար, Թրքահայ մեծ դէմքերը ժամանակակից գրականութեան, Զօհրապը, Սիպիլը, Արփիարը, Պարոնեանը, Ալիշանը, Դուրեանը, Պէշիկթաշլեանը և այնքան ուրիշներ։ Եւ փոխադարձաբար, կովկասահայը, բաց ի մէկ՝ քանի Թրքահայ դէմքերէ (Դուրեան, Պարոնեան), կը ճանչնա՞յ արեւմտեան գրականութեան վարպետները, որոնք նոյնքան կ'արժեն որքան իրենց ռուսահայ եղբայրակիցները։

Այսպէս ուրեմն, փոխադարձ անծանօթութեան մը մատնուած են հայութեան երկու խոշոր հատուածները՝ իրենց հասարակական և գրական գործունէութեանց մասին։ Արդեօք չէ՞ եկած ժամանակը որ այս մեզի համար թէ՛ վնասակար և թէ անպատուաբեր կացութիւնը բարեփոխուի։ Եւ Հորիզոն մատը ճիշդ այս վէրքին վրայ դրած է առաջարկելով որ երկու Հրատարակչականները յարաբերութեան մտնեն «գրավաճառութեան ընդհանուր և մատչելի շուկայ մը առեղծելու համար», որպէս զի ռուսահայ և Թրքահայ ժողովուրդները կարող ըլլան դիւրագնի կերպով կարդալ փոխադարձաբար հայկական գրական արտադրութիւնները։

ԵՐՈՒԽԱՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՑՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Երէկ Ս. Պատրիարք Հայրը, ընկերակցութեամբ Վարչութեան անդամներէն մէկ քանիին, այցելեց Ցոյներու Տ. Եօաքիմ Պատրիարքին՝ շնորհաւորելու համար Զատիկի տօնը։ Տեսակցութիւնը խիստ սիրալիր եղաւ, որմէ ետք Ս. Պատրիարքը հրաժեշտ առնելով մեկնեցաւ։

ՓՈԽԱՆՈՐԴ. ՀՕՐ ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ԷԿԶԱՐՔԻՆ

Պատրիարքական Փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ Վրդ. երէկ ընկերակցութեամբ գործակատարին այցելեց Պուլկարներու Տ. Եօսիֆ Էկզարքին և շնորհաւորեց Զատիկի տօնը։

«ԼՈՒՍԱՒՈՐԵԱ»Ն ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Կիրակի օր Երուսաղէմի Պատր. Տեղապահէն եկած հեռագիր մը կը հաղորդէր Երուսաղէմի Պատրիարքութեան փոխանորդարանին որ, «Լուսաւորեա»ի հանդէսները տեղի ունեցած են առանց ո՛եւէ միջադէպի։

ԶԱՏԿԱՆ ՇՆՈՐՀԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ս. Պատրիարք Հայրը երկուշաբթի օր Պատրիարքարանի մէջ ընդունեց ազգային մարմիններու շնորհաւորական այցելութիւնները։ Այս առթիւ Ազգ. Ժողովոյ ատենապետ Հրանդ էֆ. Ասատուր շնորհաւորական ճառ մը խօսեցաւ, որուն պատասխանելով Ս. Պատրիարք Հայրը, իր շնորհակալութիւնները յայտնեց։ Ն. Ամենապատուութիւնը նոյնպէս ընդունեց շնորհաւորական այցելութիւնները դեսպանատանց Ա. Թարգմաններուն, հոգեւոր պետերուն և շնորհաւորական հեռագիրներ Ս. Հայրապետին և Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին։

ՄԻԹԻՆԿՆԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետը գիր մը գրելով Ս. Պատրիարք Հօր կը ծանուցանէ թէ՝ նկատի ունենալով ժողովուրդին մէջ տիրող երկու հակառակ հոսանքները՝ եկեղեցիներու մէջ միթինկ գումարուելուն առթիւ և չուզելով որ նոր անախորժութիւններ առաջ գան, կարգիլէ եկեղեցիներու մէջ միթինկներ սարքելը։

ԿԱՅՍ. ԻՐԱՏԷ

Կայս. Իրատէ մը հաստատեց հայ-հռոմէականներու Կ. Պատրիարք Թերզեան Սրբազանի պաշտօնը։

ՆՈՐ ԱՏԱԿ ԹՐՔԱՀԱՅՈՒՆ

Եկատերինօդարէն Մշակի կը գրեն.— Տեղւոյս յայտնի բարեգործ Միքայէլ Կարասուլեանի այրին՝ Մանեակ Տիրուհի Կարասուլեանը այս տարուան մարտ 30-ին նոտարի միջոցով հաստատեց իր կտակը։ Այդ կտակով տիկինը իր սեփական տունը Եկատերինօդարի մէջ որ մօտ 50 հազար րուբլի կարժէ և մօտ 20 հազար րուբլի շարժական գոյք կը կտակէ յօգուտ դպրոցի մը, որ պիտի հիմնուի իր անունով՝ Թրքահայաստանի կամ Կիլիկիայի մէջ։ Դպրոցին ձեւը և հիմնելու տեղը— գաւառը—որոշելը՝ տիկինը կը թողու Կ. Պոլսոյ հայոց պատրիարքին, որ պիտի գործէ Ազգային Ժողովի խորհրդակցութեամբ և Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետի ու Կիլիկիայի կաթողիկոսի հաւանութեամբ։ Կտակը պիտի կատարուի Տիկ. Կարասուլեանի մահէն յետոյ։ Կտակակատարներ նշանակուած են՝ բժիշկ Մկրտիչ Սրմաքէշեան, Արշակ Թումանեան, Կայծոնի, Լուսեղէն Արգումանեան և Գէորգ Խօջա-Պարոնեան։

«ՀԱՅՈՑ ՊՈՄՊԷՅՆ»

ԱՆԻԻ ՊԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Պաքու լրագիրը իր 31րդ թիւին մէջ Հայոց Պոմպեան վերնագրով պզտիկ յօդուածով մը կը յայտնէ թէ՝ Մոսկուայի մէջ Հնագիտական ընկերութեան մէջ գումարուեր է արեւելեան բաժնի ժողովը բրոֆէսօր Ն. Ի. Վեսելովսկիի նախագահութեամբ, որ նուիրուած է եղեր Բրոֆ. Ն. Մառի Անիի մէջ կատարած պեղումներու փառաւոր հետեւանքին։ Հայկական քանդակագործութեան վերաբերեալ 1909ի ամառը Անիի մէջ կատարուած պեղումներու ութերորդ տարին էր և «Հայոց պոմպէյին» այս վերջին տարիներու մէջ բացուած տեսարանը իր 80 աշտարակներով, քաղաքի պարիսպներով, 11 մեծ և 3 փոքր դուռներով, փողոցներով, տաճարներով, որոնք իրենց դերբուկներուն մէջ կը պահպանեն Ե.—Ի. դարերու որոշ շրջանի ճարտարապետութեան յիշատակները այնքան գրաւեր է ընկերութեան և գիտնական հաստատութիւններու ուշադրութիւնը, որ պեղումներ ղեկավարող բրոֆ. Մառի տրամադրութեան տակ 1909 թուին դրուեցաւ մինչեւ 7000 ր.։ Անցեալ տարուան գործառնութիւնը մանաւանդ շատ յաջող էր։ Բացուեր է Ս. Առաքելոց եկեղեցիի հրապարակը, որ շրջապատուած է տուներով. բացուեր է գլխաւոր փողոցը որ կ'անցնէր հին քաղաքի միջով, երկու կողմէն ունենալով շինութիւններ և ջրմուղ։ Փողոցը սալայատակուած է. մէկ քանի տուներու դուռներուն առջեւ դեռ կան քարէ նստարաններ, Ս. Առաքելոց տաճարը ու շրջապատող դամբարանները հարուստ և բազմազան գիւտերու հաւաքածոներ, որոնց հաներ են ինչպէս հին արձանագրութիւններ, առարկաներու հին և նրբաճաշակ քանդակներ ու ճարտարապետութեան այլ նմոյշներ, նկարներ, անդրիներ. որոնք անպատճառ մեր գիտնականներուն կուտան անսպառ նիւթ մէկ քանի տարիներ հնագիտական հետազօտութիւններ կատարելու համար»

ԻՇԽԱՆ ԲԷՀԲՈՒԹԵԱՆ

Ապրիլ 8ին, կը գրեն Մշակի Սուխումէն, երեկոյեան ժամը 8ին, աւազակներու ձեռքով սպաննուեցաւ իր կալուածին մէջ իշխան Ալեքսանդր Արսլենեան Բէհբութեան։ Ծանրապէս վիրաւորուած է նաեւ Թիկնապահը։

⁂ Երիտասարդ իշխան Բէհբութեանի այս տրագիքական մահը անկեղծ վիշտ պատճառեր է զայն ճանչցողներուն։ Համալսարանական կրթութիւն ստացած, ազնիւ ձգտումներով լցուած հանձնառ և զգայուն երիտասարդ մը կանխահաս ապարէզին չարագործ աւազակներու ձեռքով՝ այն բոպէին, երբ ան ոտքը նոր դրեր էր հասարակական գործունէութեան ասպարէզին վրայ, երբ անոր վրայ բաւական մեծ յոյսեր դրուած էին։ Հանգուցեալը եղաւ Թիֆլիսի կանանց բարձր մասնաւոր դասընթացքներու հիմնադիրներէն մէկը և մեծ եռանդով կապուեր էր այդ գործին։

ԴԱՏ «ՊՐՕԿՈՒՐՕՐԻ» ՄԸ ԴԷՄ

Մայր-Աթոռի Վանական կառավարութիւնը յայտարարած է թէ Սինոդի նախկին Պրօկուրօր Լէօնիդ Ալէքսանդրովիչ Ֆրէնկէլի 555 ռ. 66 կոպ. պարտք ունի վանքին։ Սինոդը հրամայեր է բոլոր կարեւոր փաստաթղթերու պատճէնները զրկել Սինոդի փաստաբանին և պատուիրել որ դատ բանայ Սինոդի նախկին պրօկուրօր Լէօնիդ Ֆրէնկէլի դէմ Մայր Աթոռի տան վարձքին ապառիկ մնացած 555 ռ. 16 կոպ. ստանալու համար։

ՀԱՅ ԱՔՍՈՐԵԱԼՆԵՐ

Կովկասի փոխարքային հրամանով Թիֆլիզի բանտէն ապրիլ 6ին դուրս եկան մօտ ութ ամիս առաջ ձերբակալուած Համբարձում Տէր-Յովհաննէսեան, Գերասիմ Բալայեան և Եղիշէ Իշխանեան որոնք Անդրկասպեան երկիրները աքսորուեցան 5 տարուան համար։

ՊԷՇԻԿԹԱՇԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ս. Զատկի Մեռելոցի՝ Բշ. օր, Պէշիկթաշի Ազգ. գերեզմանատան մէջ հանդիսաւոր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ բոլոր եկեղեցականաց և դպրաց մասնակցութեամբ, ընդհանուր ննջեցելոց համար։ Ինչպէս յայտնի է, Պէշիկթաշ, ժամանակին, մայրաքաղաքիս ամենէն աղուոր տեսական թաղը եղած է, որուն շատ մը ներկայացուցիչները և Ազգ. բարերարներ կը հանգչին լքեալ գերեզմանատան մէջ։ Բռնապետական երկար շրջանին արգիլուած ըլլալով ոչ միայն մուտ գործել հոն, այլ և ո՛և է նորոգութիւն կատարել, ակամայ անխնամ թողուած էր և կարգ մը արժէքաւոր ծառեր բռնապետին մարդոցմէն արմատախիլ յափշտակուած և Թանկագին դամբաններ — հազարաւոր ոսկի արժող — հողին տակ թաղուած և պատերը փլփլած էին։ Այժմ, պատուաւոր թաղեցիներէ «Գերեզմանատան Մասնախումբ» մը կազմուած է ատենապետութեամբ Միհրդատ Հայկազնի, որ ձեռնարկած է պատերու նորոգութեան և գերեզմանատան բարեզարդութեան։ Մասնախումբը պիտի դիմէ այն բոլոր ազգայնոց նուէրներուն, որ այժմ թաղէն դուրս կը բնակին, բայց մասնաւոր թաղ և ննջեցեալ ունին նոյն գերեզմանատան մէջ։ Թերեւս աւելորդ չըլլայ ըսել թէ՝ Պէշիկթաշի գերեզմանոցը պետական նուէր չէ, այլ դրամով գնուած է(*), ԺԸ. դարուն մէջ, Թաղին Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ տէր Կիւրեղ քահանային կողմէ, որուն դամբանը մասնախումբը հողին տակէն հանելով պատշաճ դիրքով կառուցած է։ Հոգելոյս տէր Կիւրեղ քհնյ.ին դամբանին վրայ կը կարդացուին թէ՝ ինքը որդին է Սեբաստիոյ Ս. Հրեշտակապետ թաղէն Յովհաննէսի, և 50 տարի քահանայագործած է, և նոյն գերեզմանատունը գնած է չորս անգամ. և վախճանած 1776ին, և կը խնդրէ իր օրհնեալ ազգէն որ, «ողորմի հոգւոյս» մը ըսէ իր մեղաց քաւութեանը համար։ Թաղեցին գուրգուրանքով կը վերաբերուի գերեզմանատան հանդէպ, և Մեռելոցին օրը, բոլոր թաղեցիք այր թէ կին ու տղաք, ամբողջութեամբ ուխտատեղի մը բրած էին տէր Կիւրեղ քահանային Հանգստարանը։

Թաղեցի

ԿԻԼԻԿԵԱՆ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆԸ

ԱՏԱՆԱ, 13 Ապրիլ

Նորին Ս. Օծութիւն Կիլիկիոյ շնորհազարդ Կաթողիկոսը համար 28.55/119 շրջաբերականով անցեալ տարւոյ կիլիկեան մեծ աղէտին զոհ եղողներուն յիշատակը անմահացնելու համար, տարեկան տօն սահմանեց ապրիլ 1ը, եթէ կիրակի պատահի, ապա թէ ոչ՝ մէկին յաջորդող կիրակին Ս. Պատարագ մատուցանել և հանգստեան կարդալ կիլիկեան ընդհանուր նահատակներուն համար։ Այս տարի ապրիլ 1ը լուր օր ըլլալուն՝ որոշուած էր ապրիլ 4ին Գալստեան կիրակին կատարել այդ նուիրական պարտաւորութիւնը։ Եւ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ իր բոլոր թեմերուն շրջաբերականներ ղրկուեցան ասկէ 10 օր առաջ՝ հրամայելով և յանձնարարելով կատարել այս տօնը և անցնիլ վարչական ժողովներու և կամ թաղական խորհուրդներու տոմարներուն մէջ։ Ապրիլ 4ին Ատանայի Մայր եկեղեցիին մէջ արտաքոյ կարգի եռուզեռ մը կար. կիլիկեան ահալի կոտորածէն վերապրող Ատանացի և գիւղացի ժողովուրդ դիմած էր ներկայ ըլլալու իր սիրելիներուն, նահատակներուն և հոգեհանգստեան հոգեհանգստեան սգահանդէսը տօնելու։ Տեսարանը ցնցող էր և յուզիչ։ Ապրիլեան մեծ եղեռնին տարելիցն էր ապրիլ 4ը. ժողովրդեան յուզումը ակներեւ կը տեսնուէր Կիլիկեցի Հայուն դէմքին վրայ, մանկամարդ կիներ իրենց ամուսինները կորսնցուցած, մայրեր իրենց երիտասարդ զաւակներուն վշտէն կորաքամակ, ծերունիներ իրենց կորովի նեցուկները կորսնցուցած. վայրկեանը ահարկու և չանթահարող էր։ Օրուան հոգեհանգիստին կը նախագահէր Ս. Կաթողիկոսը։ Երկսեռ որբերը կը կենային դասին մէջ. երգեցիկ տղաքներ սեւ շապիկներ հագած էին։ Շատ ցնցող էր Ս. Կաթողիկոսին քարոզը «Որք ննջեցինն կորեա՜ն արդեօք»։ Ս. Կաթողիկոսը յուզուած և պերճախօս շեշտերով բացատրեց և նկարագրեց ներկայ և հանդերձեալ աշխարհները։ Զրկեալներու, որբին արցունք թափողներու, տառապանքի մրուրը քամողներուն համար, ըսաւ Ս. Բեմբասացը, կայ վայելքի հանդերձեալ աշխարհը։ Մխիթարեց և օրհնեց ժողովուրդը։ Արարողութեան ներկայ էին Պատր. պատուիրակ Սարգիս էֆ. Սուին և Պուզեան էֆ.։ Երբ հոգեհանգիստը սկսաւ որբեր մահարձանին չուրջը կը կենային օղակիր. հանգստեան տխուր երգերը և չարականները սրտէն խոր վշտի և սուգի մէջ ընկճած ժողովրդեան աչքերէն արցունքներ կը խլէր։ Եկեղեցւոյ ձախակողմը այրի կիներ գրաւած էին սեւեր հագած, որոնց տխուր երեւոյթը և քայքայած ֆիզիքականը յայտնի կը ցուցնէին այդ տարաբաղդ այրիներուն ցաւին և տառապանքին խորութիւնը. վերջապէս չլացող աչք մը չմնաց, չթրջուած թաշկինակ մը չմնաց։ Աստուած իմ, մէկ տարուան մէջ ի՛նչքան տարբերութիւն, որքան ընկճում, որքա՛ն գահավիժում։ Կիլիկեան կոտորածը ջլատեց և քայքայեց մեզ նիւթապէս և բարոյապէս, որոնց վնասները ու հակահարուածը միշտ կրելու վրայ ենք։

⁂ Ս. Կաթողիկոսը տակաւին Ատանա է իր քարտուղարին Տ. Գէորգ վրդ.ի հետ։ Վաղը Վեհ. Սուլթանին գահակալութիւնը շնորհաւորելու համար պալատ պիտի երթայ։

⁂ Սարգիս էֆ. Սուին և Պուզեան էֆ.ն Ատանա են և կը զբաղին որբանոցային խնդիրներու կարգադրութեամբ։

⁂ Սարգիս էֆ. Սուին պատրաստեց բոլոր Ատանայի նահանգին այրիներու և որբերու ցանկը և պիտի ղրկէ Պոլիս։

⁂ Տեղւոյս ազգային գործերը լաւ վիճակի մէջ են և ջանք չխնայուիր թէ՛ ժողովականներէ և թէ Առաջն. տեղապահ Տ. Արսէն Հօր կողմէ։

⁂ Պարտք կը համարեմ գրել հոս Նորընտիր Ազգատախնամին ըրած ջանքերը. երկու շաբաթէ ի վեր գործի վրայ են։ Նոր ազգատախնամը կը կազմեն Մկրտիչ էֆ. Թախտաբոսեան (Ատենապետ), Հաճի էֆ. Փիլիկեան (Ատենադպիր), Պետրոսեան (գանձապետ), իսկ անդամներն են Կարապետ էֆ. Պզտիկեան, Կարապետ էֆ. Առաքէլեան, Մանուկ էֆ. Ճէրճեան և Աբրահամ էֆ. Լուսարարեան։

⁂ Մէրսինի որբանոցը ցրուեցաւ և որբերէն չատերը յանձնուեցան իրենց ծնողքներուն. 32 որբեր ալ մայրավանքի որբանոցը ղրկուեցան։

⁂ Կաթ. Գերապայծառ Տ. Պօղոս Եպիսկոպոսի Կաթողիկոս ընտրուիլը մեծ ուրախութիւն պատճառեց Ատանացիներու. քանի մը օրէ ի վեր չատ մը շնորհաւորողներ գունդագունդ կ'երթան Ն. Սրբազնութեան քով։

⁂ Սարգիս էֆ. Սուին երկու ամիսէ չափ կիլիկեան բոլոր որբանոցները պտտելէ, իրենց գործերը կարգի դնելէ յետոյ, նորէն Ատանա պիտի գայ և անկէ պիտի մեկնի Պոլիս։

ԱՏԱՆԱՑԻ

„ՃՈՒՂՈՒՈՊՐԻՍՏ''ՆԵՐԸ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՅ

ԱՌԵՒԱՆԴՄԱՆ ՆՈՐ ՓՈՐՁԸ

Ինչպէս յայտնի է ոստիկանութիւնը ձեռնարկած է իր ամէն կէտերուն մէջ լուսաբանել Պատրիկ Հանէսեանի առեւանգիչներուն գործը։ Այս առթիւ Սապահ իր երէկուան թիւին մէջ կ'ըսէ թէ՝ մէկ քանի վարժարաններու տնօրէնութիւններուն կողմէ տրուած տեղեկութիւններու համաձայն կարգ մը անծանօթ մարդիկ այսօրերուս զանազան դպրոցներ ներկայանալով, Պատրիկ Հանէսեանի առեւանգման ձեւով, տղաք ուզեր են։ Բարեբախտաբար դպրոցավար մարմինները փորձառու եղան Պատրիկի դէպքովը և երեք տղայ չեն յանձներ։ Ընդհ. Ապահովութեան տնօրէնը այս «ճուղուպրիստ»ները ձերբակալելու համար հարկ եղած հրամանները տուած է ոստիկաններուն։ Սապահ կ'ըսէ թէ՝ Պատրիկի առեւանգումին երրորդ օրը Միքայէլ և Աբիկ Սարգիս և Դաւիթ Նալեան էֆ.ներու դիմելով 5000 ոսկի կը պահանջեն վերադարձնելու համար տղեկը, իսկ եթէ չվճարէ, պիտի սպաննենք կ'ըսեն։ Սարգիս Նալեան Հանէսեան էֆ.ի այս պարագաները կ'իմացնէ և առեւանգիչները կը սկսին բանակցիլ անուղղակի կերպով։ Միւս կողմէ բանակցութեան կը մտնեն տղուն հօրը հետ նամակներով, որոնցմէ մէկ քանի հատը գտնուած են։ Վերջապէս 500 ոսկիով կը վերջացնեն սակարկութիւնը, ժամագործ Յակոբի և չուխայի վաճառական և Հանէսեանի ազգական Սողոմոն էֆէնտիի, որուն 250 ոսկին կանխիկ կը ստանան և մնացորդն ալ, ինչպէս յայտնի է Չէմպէրլի Թաշին դիմացը սրճարանի մը քով կը յանձնէ Միշայի և Աբիկի, ի փոխարէն ստանալով Պատրիկը։ Ցանձնումի պահուն բոլոր շրջակայ փողոցներուն անկիւնները երկերկու հոգի կեցած էին իրենց ձեռքը դաշոյններ և վեցհարուածեաններ բռնած։ Ոստիկանութիւնը քննութեան կը ձեռնարկէ և այս ոճիրին մեղսակից կը նկատէ հետեւեալները, Գումաշճեան Միքայէլ, ուրիշ անունով Միշա կամ Նշան, որ Գումգաբու Կովկաս օթէլին վարձակալն է, Աբիկ՝ ուրիշ անունով Մելքոն, որ Գումգաբու Մէքթէպ փողոց 23 թիւ տունը կը բնակէր Միշայի հետ, Գասպար, ուրիշ անունով Կարապետ, արծաթագործ Մկրտիչ և Դաւիթ։ Իսկ մեղսակից կը նկատէ Ղազարոս և իր կինը Սրբուհի և աղջիկը Երանիկ, և Ֆրօսօ, որոնք մասնակցած են Պատրիկի խցիկէն մէջ բանտարկուելուն, իսկ Դաւիթ և Սարգիս Նալեան, ինչպէս նաեւ Շաւարշ իբրեւ առեւանգիչներու չարաշահութեան միջնորդ։ Ասոնց ամէնքը ձերբակալուած են, բաց ի Միշայէ և Աբիկէ։ Դատավարութեան պիտի մասնակցին նաեւ Խոհէմ, Շաւարշ, Պետրոս և Հրանդ Հանէսեան, խնդրոյն լուսաբանութեանը օգնելու համար, Դրամը վճարուած գիշերը անկիւններուն գլուխը կեցող և Հանէսեան էֆ.ի սպառնացողներուն ամէնքն ալ ձերբակալուած են։ Աւազակային այս ընկերութիւնը երեսուն հոգիէ կը բաղկանայ եղեր և որուն պետն է եղեր Շաֆաք կազինոյին տէր և պարսկահպատակ Աբիկ և Կաւկասիա օթէլի վարձակալ Միքայել։ Ասոնք քանի մը ճիւղերու բաժնուած են իրենց ասպարէզը։ Ա. Թէւը Շիշլի, Ֆէրի քէօյի շրջակայքը կը բնակին եղեր և ուր որ մեծ կազինօներ կան, ո և է պաշտօնով մը կը մտնեն եղեր հոն. հակառակ պարագային կազինօ կը վարձէին։ Անդամներէն միւսներն ալ հարուստ շրջանակներու մէջ կարօտութիւն և ծառայութիւն կ'ընէին։ Փախստականներէն մէկը [illegible] մը սեղանաւորութեամբ ալ զբաղած է։ Այս տեղեկագիրը որ ալ աւելի մանրամասնուած է, ներկայացուած է Պատերազմ. Առեւանգիչ ձերբակալուածներուն հետ մէկտեղ։ Այս գործին քննութիւնը յանձնուած էր Պալատի ոստիկանապետ Թէվֆիք պէյի։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՄԵԾ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԷՋ

Երէկ գիշեր Փեթերսպուրկէն եկած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ մեծ յեղափոխութիւն մը պայթած է Կովկասի մէջ. գիւղացիներ և կալուածատէրներ արիւնալի բախումներ ունեցած են։ Զինուորական բազմաթիւ ուժեր փութացած են և չատ մը ձերբակալութիւններ կատարուած են։

ԱԼՊԱՆԻԱԿԱՆ ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԻՒՆԸ

ԳԻՒՂԵՐ ԿԸ ՌՄԲԱԿՈԾՈՒԻՆ

Սքիւպէն հասած վերջին լուրերու նայելով, Միթրովիցայի շրջականները բուռն ընդհարումներ տեղի կ'ունենան, Գիւղեր կը ռմբակոծուին։ Կորուստները յայտնի չեն։

⁂ Նախարարաց Խորհուրդին որոշումով, զօր կայս. իրատէ մը կը վաւերացնէ, Ալպանիոյ յարմար դատուած վայրերուն մէջ պաշարման վիճակ պիտի հաստատուի։

⁂ Տէրասոյսի և Երեսի. Ժողովի ալպանիացի երեսփոխանները երէկ, գումարում ընելով խորհրդակցութիւններ կատարեցին ալպանիական խնդրին վրայ։

⁂ Կը լսենք թէ պատերազմ. Նախարարութեան կողմէ ալ ալպանիական խնդրի մասին շրջաբերական մը պիտի հրատարակուի։

⁂ Բիլանի և Մորավէյէ Պալայի կողմերը մէկ քանի ընդհարումներ տեղի ունեցած են, որուն հետեւանքով ըմբոստները ցրուած են։ Ֆիրզէվիքի կողմերը դէպք չէ պատահած։ Նազօվա մտնելու համար երդուեցան Ալպանիացիներ հանդարտութեամբ ցրուած են։

⁂ Թօրղուտ փաչայի պատերազմ. նախարարին ղրկած տեղեկագիրէն կը հասկցուի որ, ապրիլ 9էն մինչեւ 17ը հետեւեալ կորուստները եղած են։ 6 սպայ վիրաւորուած և 3 սպայ սպաննուած, 100 զինուոր վիրաւորուած և 27 զինուոր սպաննուած են։ Իսկ ապստամբներէն 750 հոգի սպաննուած են։ Ապստամբապետներէն Նշանոր Իտրիս Սէֆեր, Րէճօ և Ֆէթահ ալ սպաննուած են։

ՃԱՎԻԹ ՊԷՅԻ ՀՐԱԺԱՐԱԿԱՆԸ

Ելմտական հրաժարած Նախարար Ճավիտ պէյ այսօր Ներկայ չպիտի գտնուի Երեսփ. Ժողովի նիստին։ Ընդհ. հաշուակալութեան տնօրէն Միհրան էֆ. Գարագաշ հարկ եղած բացատրութիւնները պիտի տայ փոխանորդաբար։

⁂ Երէկ Մ. և Ց. կուսակցութիւնը նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ կատարեց, Ճավիտ պէյի հրաժարականը ետ առնել տալու մասին հարկ եղած ձեռնարկները ընելու համար։

⁂ Ելմտական Նախարար Ճավիտ պէյ երէկ իր պաշտօնատեղին չգնաց այլ իր քարտուղարը իր բնակարանը կանչելով, նախարարական գործերով զբաղեցաւ։

ՆՈՐ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ

Առջի օր, Վանի և շրջակայ գիւղերու 325 տարիի ոչ-իսլամ զինուորներու վիճակարկութեան գործողութիւնները կատարուեցան։ 1059ը թերթիկը էվվէլ և 117ը թերթիկը սանի քաշած են։

ԾՈՎԱԿԱԼ ՈՒԻԼԵԸՄՍ

Կէմալ փաչային յաջորդ անգլիացի ծովակալ Սըր Ուիլեէմս երէկ մայրաքաղաքս հասաւ կառախումբով։ Կայարանին մէջ դիմաւորելու գացած էին Ներքին գործոց Նախարարը, անգլիական դեսպանը և նաւային բարձրաստիճան պաշտօնատարներ։

ՅՈՅՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ

Երէկ Ցունաց Պատրիարքին այցելեցին Օսմ. Խորհրդարանի Նախագահ Ահմէտ Րիզա պէյ, ռուսական դեսպանին տիկինը, մայրը, քոյրը, Հայ-հռոմէականաց պատր. փոխանորդ Գայօնեան գերապայծառ։

ՈՃՐԱԳՈՐԾ ՀԱՅՐԸ

Երէկ, Էյիւպեանի մէջ, հայր մը, սպաննելու դիտումով, ծանրապէս վիրաւորեց իր կինը և երկու աղջիկները։

ԱԶԳ

ՀԱՐՍՏԱՆԱԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

ՄԻԱՅՆ 166 ՂՐՈՒՇՈՎ

Այս միջոցն է գնել Հոլանտական Բաէտի Ֆօնսի 1904ի փոխառութեան պարտաթուղթ մը, որ Եգիպտական Բաէտի Ֆօնսիէն, Րումէլիի երկաթուղիի, ևն., պարտաթուղթերուն յար և նման է, բայց անոնցմէ աւելի չահելու հաւանականութիւն կ'ընծայէ, որովհետեւ իւրաքանչիւր վիճակահանութեան մէջ 2,000 թիւ կը չահի, այսինքն Եգիպտ. Բաէտի Ֆօնսիէն 1974 թիւ աւելի և Րումէլի երկաթուղիէն ալ 1050 թիւ աւելի կը չահին։ Հոլանտական Բաէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերուն վիճակահանութիւնը երկու ամիսն անգամ մը, տարին վեց անգամ կը կատարուի Ամսդերտամի մէջ պետութեան հսկողութեան տակ։ Ամբողջ փոխառութիւնը բաժնուած է 72,000 կարգաթիւի։ Թուրքիոյ մէջ Հոլանտական պանքա չգտնուելուն համար մեր ընկերութիւնն ամէն առթիւ կը վերագնէ հոլանտական Բաէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը Եւրոպայի հրապարակին համաձայն լաւագոյն գինը վճարելով։ Նոյն պարտաթուղթերն աւանդ առնելով դրամ փոխ կուտայ նաեւ իւրաքանչիւր թուղթի համար մէկ օսմ. ոսկի հաշուով և տարեկան 6 առ հարիւր տոկոսով։ Ուրեմն փոխանակ բռօմէս գնելու տարեկան 60 ղրշ. կորսնցնելով, կամ ուրիշ վիճակահանութեան տոմսեր գնելու ա՛լ աւելի մեծ կորուստի մը ենթարկուելով, կը յանձնարարենք գնել Հոլանտական Բաէտի Ֆօնսիէի պարտաթուղթերը, որոնք արքայական հրամանագիրով արտօնուելէ ետքը հրապարակ հանուած և կալուածներով երաշխաւորուած են և հիմակուան գինն է ընթացիկ դրամով 166 ղրշ., այսինքն ամէնուն համար ալ մատչելի գին մը։ Հոլանտական Բաէտի Ֆօնսիէի արժեթուղթ գնելով ամենեւին վնասի չէք ենթարկուիր, որովհետեւ մինչեւ 70 տարի կա՛մ ձեր տուած դրամը պիտի գանձէք, կա՛մ վարը յիշուած լեցուն պարգեւները պիտի ստանաք։ Հոլանտական Բաէտի Ֆօնսիէ գնողը, պարտաթուղթին փոխարժէքէն զատ առանց ուրիշ դրամ վճարելու, 70 տարուան միջոցին 420 վիճակահանութիւններով քաշուելիք հետեւեալ պարգեւներուն պիտի մասնակցի.

250,000	ֆր.ի պարգեւներ	70	անգամ
150,000	»	70	»
125,000	»	70	»
100,000	»	70	»
75,000	»	70	»
62,500	»	70	»
10,000	»	420	»
1,000	»	2100	

և աւելի պզտիկ չահող ուրիշ չատ մը պարգեւներ։ Գաւառներէն կամ արտասահմանէն գնել փափաքողներն հաճին փոխարժէքը մանտաբօսթով կամ չէքով ղրկել հետեւեալ հասցէին.—

Crédit populaire Ottoman
société en Commandite

7 Քիւչիւք Թիւնէլ խան, Ղալաթիա, Պոլիս, Ֆէրուհ պէյ խան, թիւ 5, և 7, Նոր Նամազկեահ դիմաց։

Աւելի տեղեկութիւն ստանալու համար դիմել նոյն ընկերութեան։ Գաւառներու մէջ վաճառումի յանձն առնող գործակալներ կ'ուզուին։ 36—5

(*) Բանկալթիի Գերեզմանատան պէս։

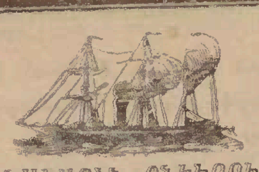

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ
Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

ԺԱՄԱՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէքի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Ապրիլ 26ին։

Ցրիժի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 3ին։

Իօնի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 10ին։

Իմէրէքի շոգենաւը Սեւ ծովէն հոս կը հասնի Մայիս 17ին։

Ցրիժի շոգենաւը Մարսիլիայէն հոս կը հասնի Մայիս 24ին։

ՄԵԿՆՈՒՄՆԵՐ

Իմէրէքի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Ապրիլ 27ին, չորեքշաբթի օր, երեկոյեան ժամը 11ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ցրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէլ, Մայիս 4ին, չորեքշաբթի օր, երեկոյեան 11ին, կը մեկնի դէպի Սալոնիկ և Մարսիլիա։

Իօնի շոգենաւը, նաւապետ Պոլ, Մայիս 11ին, չորեքշաբթի օր, երեկոյեան ժամը 4ին, ճամբայ պիտի ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Իմէրէքի շոգենաւը, նաւապետ Բէքու, Մայիս 18ին, առտուան ժամը 11ին, կը մեկնի դէպի Սալոնիկ և Մարսիլիա։

Ցրիժի շոգենաւը, նաւապետ Միթրէլ, Մայիս 25ին, երեկոյեան ժամը 4ին, ճամբայ կ'ելլէ դէպի Սամսոն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսիսք։

Ա. կարգ Բաթումի համար 200 ֆր.
» » Մարսիլիա » 150 »
Բ. » Բաթումի » 160 »
» » Մարսիլիա » 120 »

Ա. կարգ Լոնտոնի համար 248.35 ֆր.։ Բ. կարգ 185.10 ֆր. (Տիէփի ճամբով)։

Տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալին՝ Թոփհանէ, քարափին վրայ։

50 Թ. ՈՒԸՊՈՒԼ

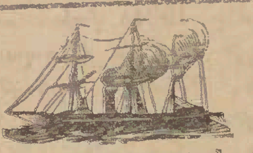

Cie RUSSIE

Navigation à Vapeur et de Commerce
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ
ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ճամբ.
Դշ. 6/19 Ինէպոլի, Սինոպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 30/12 Օտեսա. Երեկոյեան ժամը 4ին։
Եշ. 30/12 Իզմիր, Պիրէոս և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 31/13 Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 2/15 Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 2/15 Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիոս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բօր-Սայիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

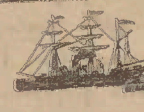

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Աւստրեւամերիկեան
(Cie. de navigation Austro-Americana)
ԱՆԴՐԱՏԼԱՆՏԵԱՆ 45 ՇՈԳԵՆԱՒ

Կանոնաւոր մեկնում ամէն հինգշաբթի օր։ Մասնաւոր դիւրութիւններ կ'ընծայուին Հայ ճամբորդներուն։ Շոգենաւերը հրկէն պատուակ ունին։ Սնունդը խնամեալ է։ Ելեկտրական օդափոխում և լոյս։ Մարքոնիի դրութեամբ անթել հեռագիր։ Բժիշկ և դեղ ձրի։

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել գլխաւոր գործակալութեան, Ղալաթիա, Շարապ Իսքելէսի փողոց, Լոյտ Օթրիշէն գործակալութեան նախկին շէնքին դիմաց եւ Արապեան խանին վերև թիւ 24։

Ընդհ. գործակալ
ԹԷՕՏՕՐ ՔՈՒՐՄՈՒՋԻ

ԿԷՏԻԿՆԵՐԸ

Տէթթէրը Խօգանիի պաշտօնեաներէն Սըռուզը էֆ.ի կողմէ պատրաստուած այս կարեւոր երկասիրութիւնը, որ կէտիկներու և սեփականութեան իրաւունքի վրայ կը խօսի, Թանէնի տպարանին մէջ հրատարակուած է խնամեալ տպագրութեամբ։ Ողջամիտ կերպով յօրինուած այս գրքոյկը, իր օգտակար ու շահեկան բովանդակութեամբ, ջերմապէս յանձնարարելի է ամէն կարգի ընթերցողներու, մանաւանդ կալուածատէրերու, որոնք յաճախ գաղափար չունին կէտիկներու և անոնց մասին գտնուած օրինական տրամադրութիւններուն վրայ։ Սոյն գրքի վաճառման կեդրոնատեղին է Պապը Ալի Ճատտէսի, Գանասաթ դրատունը։ Գինն է 10 դրուշ։ Գաւառներու համար երկու դր. Թղթատարի ծախք կ'առնուի։ 4—20

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԵԼԵՔՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՆԵՐՈՒ

Ապրօ Շաբան Պոլիս Ճէլալ պէյ խանի մէջ ունեցած իր դրասենեակը փոխադրած է Ղալաթիա, Քիւրէքճիլէր, Գարագաշ Օղլու խան, 2 և 3 թիւ դրասենեակները, և Բերա, Թիւնէլ-Բաշըն գտնուող ելեքտրական, լուսանկարչական և յամբարի գործիքներու վաճառատունը փոխադրած է Ղալաթիա, Մահմուտիէ ճատտէսի, 28 թիւ վաճառատունը։

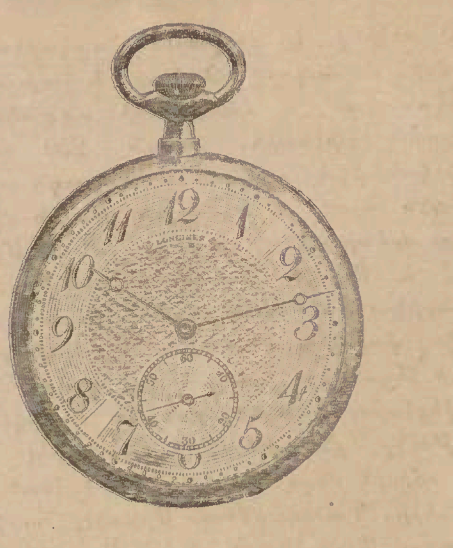

ԼՈՆԺԻՆ

Աշխարհիս միակ ամենաբարձր ժամացոյցը, պաշտօնապէս ընդունուած Միացեալ Նահանգներու եւ Իտալիոյ ծովային նախարարութիւններէն։

ՈՍԿԻ, ԱՐԾԱԹ, ՄԵՏԱՂ   ԱՄԷՆ ՄԵԾՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞ւ կիրթ ճաշակի և ուղիղ դատողութեան տէր ամէն գնորդ նախապատուութիւն կուտայ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցին. — Որովհետեւ ճշդութիւն, տոկունութիւն, նրբարուեստ աշխատութիւն և վայելչագեղութիւն անոր գլխաւոր արժանիքը կը կազմեն և լրջօրէն երաշխաւորուած են։ Ինչո՞ւ ԼՈՆԺԻՆ ժամացոյցը ամէնէն բազմաթիւ և ամենաբարձր վարձատրութեանց արժանացած է. — Որովհետեւ հիանալի կերպով կ'իրականացնէ արուեստին բոլոր կատարելագործումները և իր նշանաւոր արդիւնքներով միշտ կը գերազանցէ համանման արտադրութիւնները։

5 մեծագոյն մրցանակներ. — Անվերս (1885), Բարիզ (1889), Պրիւսէլ (1897), Բարիզ (1900), Միլան (1906)։
2 արտաքոյ մրցման, անդամ ժիւրիի. — Ժընէվ (1896), Թուրին (1899)։
4 Ոսկի մրցանակներ, 35է աւելի ուրիշ մրցանակներ Նէօշադէլի դիտարանէն։
16 շքադրամներ. — Բարիզ, Վիէննա, Ֆիլատելֆիա, Անվերս Ամսթէրտամ, Չիքակօ, եւն., եւն.։

50—3

Թուրքիոյ համար ընդհանուր Ներկայացուցիչ՝ **ՆԱՍԻՊ Խ. ՃԷՃՎԷՃԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ** Մեծ Շուկայ, Մանճազաճըլար, 44—46. Կ. ՊՈԼԻՍ

Կը խնդրուի գաւառներէն նոյն վաճառատան բազմաթիւ յաճախորդներէն, պէտքը ներկայանալէն առնուազն մէկ ամիս առաջ գրել իրենց ապսպրանքները, յապաղմանց չենթարկուելու համար։

Յիշեալ վաճառատան մէջ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ գոհարեղէններ եւ ոսկի շղթաներ։

WILSON LINE
HULL-CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Ընդմէջ Հըլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անունք	Թոն.	Անունք	Թոն.	Անունք	Թոն.	Անունք	Թոն.	Անունք	Թոն.
Ալպանօ	1069	Տիտօ	4311	Հիտալկօ	1531	Մարթէլլօ	3709	Սաֆօ	1119
Ալքէթ	3607	Տոմինօ	938	Հինտու	3720	Միքատօ	3557	Սիրիօ	1735
Անճէլօ	1541	Տաւրօ	2383	Հորաթիօ	1600	Միլօ	1057	Սիլվիօ	119
Աթրաթօ	2277	Տրաքօ	1713	Հումպէր	595	Մոնթէպէլլօ		Սքերօ	1203
Պասանօ	1822	Տինամօ	504	Իւկօ	2354	Մուրիլլօ	3419	Թասսօ	4323
Պորոտինօ	1264	Էկօ	3464	Իտահօ	5540	Նէրօ	1933	Թ. Ուիլսըն	1546
Պըֆֆալօ	4481	Էլտորատօ	1520	Ճիւնօ	1080	Օթթօ	4100	Թոքիօ	3327
Գէյրօ	1371	Էսգաթօ	1841	Քլէօ	1053	Օթէլլօ	4036	Թոլէտօ	1470
Գալիփսօ	1837	Ֆիտօ	954	Քոլփինօ	2307	Օրլանտօ	1535	Ուրպինօ	242
Գարլօ	1244	Ֆինլանտ	1828	Քովնօ	1700	Բալէրմօ	1637	Վասքօ	1914
Գաթօ	1094	Ֆլամինկօ	349	Լէօ	1053	Բոլօ	510	Վոլօ	1289
Չիքակօ	2729	Ֆրանչիսքօ	4582	Լէբանթօ	2272	Րիալթօ	3329	Վըլթուրն.	2391
Սօլէթօ	1831	Կալիլէօ	3060	Լիվօրնօ	1643	Րինալտօ	1553	Եէլլօ	1350
Գոլորատօ	4235	Կիթանօ	1143	Լորէնցօ	3191	Րոլլօ	1613	Զէնօ	1200
Գոնկօ	2905	Կոթօ	1011	Մալմօ	724	Րօմէօ	1789	Թօրօ	
Գորսօ	895	Կրանտօ	1695	Մարէնկօ	1273	Րոզարիօ	138	Մայօն	

Քլարօ շոգենաւը, նաւապետ Պէլթինկ, ապրիլ 8ին, և Վիկօ շոգենաւը, նաւապետ Հարպորտ, հոս հասած են։

Թոքիօ, նաւապետ Ցարմ, մայիս 6ին և Քօլօրօ, նաւապետ Գրանթօն մայիս 17ին հոս կը սպասուին։

Դիմել Գործակալներուն՝ Ց. ՀԻԼՑ ԷՆՏՐԻՑՑՕ
Թիւ 22—24, Քիւչիւք Միլլէթ խան, Ղալաթիա։ 43

ՔԻՍԱՐՆԱ

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

աշխարհիս ամենէն ախորժահամ եւ ընտիր հանքային ջուրը

Փորձով հաստատուած է որ ՍՏԱՄՈՔՍԻ, ԱՂԻՔԻ, ԼԵԱՐԴԻ, ԱՒԱԶԻ և ՇԱՔԱՐԻ հիւանդութեանց վրայ բուժիչ յատկութիւններ ունի։ Բժշկական այդ հանքային ջուրի մասին Բժշկ. վարժարանի կողմէ քիմիական քննութիւն մը կատարուելով տեղեկագիր մը պատրաստուած է, որով կը հաստատուի թէ յիշեալ հիւանդութիւններուն վրայ բուժիչ ազդեցութիւն մը ունի անիկա, կը յանձնարարենք որ այդ հիւանդութիւններէն տառապողները խմեն ՔԻՍԱՐՆԱ հանքային ջուրը։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Պոլիս, Մաքարտան կից, Եէնի խան։ Կը ծախուի նաև, Բերա, Սու-Թէրազի փողոցի անկիւնը գտնուող [illegible], և Գատը-Գիւղ Համարաթի Վարչութիւնը և Քօօբէրաթիվի վաճառատունը, և բոլոր դեղարաններու մէջ։ 36—36

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ՓԱՐԻԶ
1828—1829

1828
L'UNION
DE-PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ՓԱՐԻԶ
9, ԲԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն	Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	»	»
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	»	»

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրելոց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց. Նպաստաւոր պայմաններ՝ անհաւանական կերպով աւելի ԴԻՒՐԱՁԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն շահաւոր գիներով, օրինակի համար ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, եւն. եւն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն
Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Գէս ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Բասաժ։
Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

Միլքմէյտ Պրէնտ
Սուիս Միլք

MILKMAID BRAND

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ
ՍՆՈՒՆԴՆ Է

Անոնք որ գործածած են այս կաթը՝ կ'ընդունին որ

ՄԻԼՔՄԷՅՏ ՊՐԷՆՏ ՍՈՒԻՍ ՄԻԼՔԸ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ Է ՏՂԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՀԻՒԱՆԴՆԵՐՈՒՆ՝ ԱՊԱՔԻՆՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
ԵՒ ԱՄԷՆՈՒՆ ԱԼ ՕԳՏԱԿԱՐ

50—6

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱԾ Է

FARINE LACTÉE NESTLÉ

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Իննէին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն կնոջն համաձայն

ՆԷՍԼԷԻ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ տկարակազմներու համար։ 50 6

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱ
ՕՏԱՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ
BANQUE RUSSE
Pour le commerce étranger
Հիմնուած՝ 1871ին
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 30,000,000 ՌՈՒՊԼԻ
ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃԱՐՈՒԱԾ
ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ

ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ. — Քալաշնիքօֆի սակարան, Նեւսքայա հրապարակ եւ Վասիլի Օսդրօֆ։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ. — Աքքէրման, Արխանկէլ, Աստրախան, Արմավիր, Պաքու, Պալաշօվօ, Եքաթէրինոտար, Ելիզավեթկրատ, Իսմայիլ, Խէրսոն, Քիէֆ, Քօզլօֆ, Խօքանտ, Քրէմէնչուկ, Մոսկուա (Կավրիքով փողոցի մասնաճիւղով), Նիքոլայէվ, Նիժնի-Նովկորոտ, Նովօ, Նիքօլայէվսք, Նովորոսիսք, Օտեսա, Օմսք, Բէրմ, Բօքրօֆսքայա-Սլոպոտա, Բոլտավա, Ռիկա, Ռիազան, Ռոմնի, Ռիպինսք, Սարաթօֆ, Սիմպիրսք, Սէմֆէրոբոլ, Զլաթօբոլ, Թիւմէն, Թօմսք, Վէլէքի, Ուսթիուկ, Վիաթքա, Վինիցա, Վոլոկտա և Վօզնէսէնսք։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ. — Ալէքսանդրիա (Խէրսոնի մէջ), Պոպրինեց, Եւպադորի, Քախովքա, Նիքօպոլ և Սրօլա։

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՄԷՋ. — Լոնտոն, Բարիզ, Ժընէվ և Կ. Պոլիս։

Ռուսական դրամատունը կը զբաղի դրամատան և սակարանի վերաբերեալ ամէն կարգի գործառնութիւններով. Նախավճարներ (avance) ապրանքի վրայ և քօմիսիոնով՝ վաճառում ապրանքի։ Խիստ նպաստաւոր պայմաններով վարձու կուտայ ամենապահովներ «Սէյֆ» դրամարկղներ։ Խնայողական Սնտուկ նպաստաւոր տոկոսով։

ՏԻՒ ՆԷՇԸՆԼ ԲՐՕԹԷՔԹԸՐԸ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
Լիվըրփուլ, Չըրչ փողոց, թիւ 38

Ընկերութիւնս իր անհաւասար ուղղամտութեան և արդարասէր ու պատրաստակամ սովորութեան համաձայն՝ կը հատուցանէ ապահովագրեալներուն բոլոր վնասները։ Ապահովագրական ընկերութեանց համայնաժողովէն (սինտիքա) դուրս կ'աշխատի։

Ամէնէն նպաստաւոր պայմաններ՝ քան ուրիշ ո՛ և է ընկերութիւն։ Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց։

Արեւելքի Ընդհանուր Տնօրէն
Վիչէնց Ա. Գալֆաեան

Կալաթա, Իլիասի խան թիւ 7—8։
Գործակալութիւնք, Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ՍՕՍԻԷԹԷ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՖՐԱՆՍԷԶ
ՏԸ ԼԻՕՆ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽՆԵՐ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՑԱՍՈՒԿ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՆԹՐՕԼԻ ՏԱԿ
Լիոն. Սբէյ ըր Վիլ փողոց. թիւ 77
ԱՄԷՆԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԻՆԸ, ՈՐ 1909 ՄԱՅԻՍ 15ԻՆ ՈՒՆԷՐ

Բաժնետէր 192,169
Ստորագրուած դրամագլուխ 215,573,800 ֆր.
Վճարուած դրամագլուխ 1,581,300 »

Վճարումներ 1 ֆր.էն սկսեալ. 100—500—1000 ֆր.ի և անկէ աւելի գումար։ Ներքով ապահովագիրներ, 1—12 տարուան և աւելի պայմանաժամի մէջ վճարելի։

Ընդհ. գործակալ ԹՈՒՐՔԻՈՅ, ԵԳԻՊՏՈՍԻ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ, ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԵՐԿՐԱՑ ՀԱՄԱՐ
ՖՐԱՆՍՈՒԱ ՏԸ ՑԱՐՑԱ
Ղալաթիա, Սէն-Բիէր խան, թիւ 25-26

Կ. Պոլսոյ ընդհ. գործակալութեան դրամատուն՝ ՔՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ, Ղալաթիա. Գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին գաւառներու, ամ. նահանգներու եւ յիշեալ երկիրներու համար։ Նպաստաւոր պայմաններ։ 50—11

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳ. ԸՆԿ.

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ, իր մասնաւոր շէնքին մէջ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, ճամբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ատեն ցուցափեղկի ապակիներու խորտակուելուն դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխ, ամբողջապէս վճարուած	10,666,666 ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	187,322,000
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	581,115,000
1908 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	83,232,000

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել
Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին, Ազարեան Խան Վօյվօտա, Ղալաթիա։
Պոլսոյ գործակալութեան, Տիլսիզզատէ խան, Աշըր Էֆէնտի Ճատտէսի, թիւ 26
Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին՝ Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 37

ԱՄԷՆ ՄԱՐԴ ԿԸ ՓԱՓԱԳԻ
ԻՐ ՆԱԽԸՆՏՐԱԾ ՍՐԴՈՒԶԱՐԴԵՐՈՎ,
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՈՒԻԼ

„ԲԱՌՆԱՍ"Ի

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ
Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 288
ԱՆՀԱՒԱՏԱԼԻ ԳԻՆԵՐՈՎ

6 հատիկէ լուսանկար՝ պլաթինատիպ 40 ղր.
6 հատիկէ լուսանկար՝ փայլուն 20 ղր.
Գունաւոր լուսանկր. բնական մ.ծ. 120 ղր.
12 հատիկէ լուսանկար՝ պլաթինատիպ եւ մէկ ակրանտիսման 108 ղր.

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԵՒ ԽՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ
ԻՒՂԱՆԵՐԿ ՆԿԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
ՄԵՏԱՔՍԻ, ԿՏԱՒԻ ԵՒ ԹՈՒՂԹԻ ՎՐԱՅ

Կ'ուզե՞ս որ ամեն կերպով գոհ դառնաս, Փութա՛ լուսանկարուիլ «ԲԱՌՆԱՍ»ի։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԱԶԴ

Ստորագրեալ Տնօրէնութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել թէ՝ ամառուան յատուկ ժամանակացոյցին գործադրութեան դադրելու թուականէն, այսինքն Մայիս 1էն, 1910 (Ն. Տ.), սկսեալ, Հայտար-Փաշայի և Ֆէնէր-Պաղչէի միջեւ կառախումբերու երթեւեկը պիտի վերսկսի, ուրբաթ և կիրակի օրերը։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Հայտար-Փաշա, 20 Ապրիլ 1909

ՏԷՐՈՒՊԷԻ ԷՔՍԹՐԱ ՄՈՄԵՐ

Տէրուպէի էքսթրա ընտիր մոմերը գնեցէք, որոնք ո՛չ ծուխ կ'արձակեն և ո՛չ կը վազեն։ Այդ մոմերուն պատրաստութեան համար մեծ խնամ տարուած է։ Գինն ալ աժան է։ Կը ծախուի գլխաւոր խանութպաններուն և Պոլսոյ, Բերայի ու Ղալաթիոյ մեծ վաճառատուներուն քով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Պալըգ Բազար, Նէվշէհիր խան, թիւ 9, Բօյլօզլու և ընկերութեան մօտ։

Ընդհանուր գործակալ
75—49 Ս. ԱՄԱՐ ԵՒ ԸՆԿ.

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻ
BANQUE DE SALONIQ
ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 10,000,000 ֆր.
ՎՃԱՐ. ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ
8,000,000 ֆր.
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 8 Մարտ
3,700,000 ֆր.
ԿԵԴՐՈՆՆ Է ՍԵԼԱՆԻԿ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
[illegible], Կ. Պոլիս (Ղալաթիա և [illegible]), Մանասթըր, Սկիւբ եւ Իզմիր.

ՊԱՆՔ ՏԸ ՍԱԼՈՆԻՔ [illegible] Կ. Պոլսոյ, Եւրոպական [illegible] ու Ասիոյ և Եգիպտոսի [illegible] ինչպէս նաև [illegible] վրայ քաշուած փոխանակագիրներ [illegible] կը գնէ [illegible] Սակարանական հրամաններ կը կատարէ [illegible] բոլոր [illegible] ու փոխանակագիրներ կը [illegible] և պահպանման [illegible] Ամէն [illegible] 3, 6, 9, 12 ամսուան պայմանաժամներով։ Վերջապէս [illegible] ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ յաւելեալ պայմաններով։ [illegible] Խնայողական Սնտուկ մը [illegible] նպաստաւոր պայմաններով։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Պոլսոյ համար Բօսթ Լօքալ տարեկան
» » » վեցամսեայ
Գաւառներու համար տարեկան
» » վեցամսեայ
Արտասահմանի հմր. տարեկան
» » վեցամսեայ

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ. Հասցէի փոփոխման համար 2 ղր. [illegible] ները անպայման կանխիկ, ծանուցումներու [illegible] կը սակարկուին, [illegible] ամենադիւրին եւ աժան միջոցն է։

Արտօնատէր ԳԱՐԵԳԻՆ ՓՕՑԱՃԵԱՆ